ΜΑΡΤΙΟΣ
1962
Έτος Β' Ἀρ. φύλ.
22
Τιμὴ Δραχ. 1.50

Υπεύθ. Συντάκτης
Χαράλ. Λυσαρίδης

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γραφεῖα
Εὔξεινος Λέσχη
Θεσσαλονίκης
Βενιζέλου 20
Τηλέφ. 77-315

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΥΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΤΟ 1821 ΚΑΙ Ο ΠΟΝΤΟΣ

Εἰς τὸν μεγάλον ἀγῶνα τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας πολλὰς θυσίας καὶ εἰσφορὰς προσέφερε καὶ ὁ Πόντος, ἂν καὶ λόγω τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως—ἀπομονωμένος εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐσχατιὰν τοῦ Ἔθνους—δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ. Οἱ Πόντιοι μὲ τὰς πλουσίας ἐθνικὰς παραδόσεις, ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν 8ον π.Χ αἰῶνα καὶ τὴν θρυλικὴν κάθοδον τῶν Μυρίων, καὶ φθάνουν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀκριτῶν καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μείνουν ἀμέτοχοι εἰς τὴν μεγάλην ἐθνικὴν ὑπόθεσιν. Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία εἶχε εὐρεῖαν διάδοσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Καὶ ὅταν τὰ χελιδόνια τοῦ Μαρτίου ἔφεραν μὲ τὸ ἄγγελμα τῆς ἀνοίξεως καὶ τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὴν βασανισμένην Ἑλλάδα, ὁ Πόντος προσέφερε μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν ὑπὲρ πάντων ἀγῶνα καὶ τοὺς Ὑψηλάντας—τὸν Ἀρχιστράτηγον Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Στρατάρχην Δημήτριον—καὶ τοὺς Μουρούζηδες, ποὺ ἦσαν Ποντιακῆς καταγωγῆς. Προήρχοντο ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν τοῦ Πόντου, καθὼς φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν Ποντιακὴν κατάληξιν—ἄντην καὶ κατέφυγον οἱ πατέρες των εἰς τὴν Κων)πολιν κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ ΙΖ αἰῶνος.

Πολλοὶ Πόντιοι ἀπὸ τὰς παροικίας των εἰς τὴν χώραν τοῦ Βορρᾶ καὶ ναυτικοὶ ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου ἐπολέμησαν εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους.

Τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1821 παρουσιάσθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλδείας, τὴν Ἀργυρούπολιν, δύο μυστηριώδεις δερβίσαι καὶ ἀφοῦ ἔμειναν μόνοι μὲ τὸν ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτην Σίλβεστρον, τοῦ ἀπεκάλυψαν, ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸν Κέντρον. Ἐξεβίδωσαν κατόπιν τὰ ραβδιά των καὶ ἀνέσυραν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν των ἔγγραφα πρὸς τὸν Ἱεράρχην. Ὁότε ἐκλήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ ἰσχυρὸς ἀρχιμεταλλουργὸς ἐθνομάρτυς Ἰάκωβος Γρηγοράντης καὶ κατόπιν ἀπὸ μυστικὰς συσκέψεις καὶ εἰσφοράς, κατεβλήθησαν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Ἀγῶνος 12 000 γρόσια, ποσὸν σοβαρὸν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Εἰς τὰ βιβλία τῆς Μητροπόλεως ἀνεγράφετο ἡ εἰσφορὰ ἐκείνη «διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Γένους».

Καὶ οἱ δύο ἐκεῖνοι μεγάλοι πατριῶται καὶ μύσται τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας ἐξετελέσθησαν κατόπιν μὲ ἄλλους Ποντίους ἀπὸ τὸν Κατακτητήν. Αἱ εἰσφοραὶ διὰ τὸν Ἀγῶνα συνεχίσθησαν κατὰ τὴν διέλευσιν τῶν δύο ἀπεσταλμένων καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τοῦ Πόντου. Ἡ ἀνάμνησις τῆς θυσίας ἐκείνης τῶν πατέρων των εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 καὶ τῶν ἄλλων ποὺ ἔπεσαν εἰς τοὺς νεωτέρους ἀπελευθερωτικοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἔθνους, θὰ θερμαίνῃ καὶ θὰ δυναμώνῃ τοὺς σημερινοὺς βλαστοὺς τῶν Ποντίων εἰς τὸ κοινὸν καθῆκον πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Σύνολον. Θὰ τοὺς ὑπενθυμίζῃ ὅτι πέραν καὶ ὑπεράνω ἀπὸ κάθε των ἐπιδίωξιν προέχει ἡ Πατρίς. Καὶ ἡ Ἐλευθερία της, ποὺ ἐξησφάλισαν αἱ θυσίαι τῶν πατέρων των, δὲν θὰ ἐπιτρέψουν νὰ ὑπονομεύεται ἀπὸ τοὺς φανεροὺς καὶ τοὺς ὑπούλους ἐχθροὺς τῆς Φυλῆς.

ΑΓΑΘ ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΕΝΑ ΙΕΡΟ ΚΑΘΗΚΟΝ

Διάβασα μὲ προσοχὴ τὰ δυὸ ἄρθρα τοῦ «Βήματος» σχετικὰ μὲ τὴν ποντιακὴ πραγματικότητα, καὶ τὸν ρεαλιστικὸ τρόπο γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή της. Τὸν ἀρθρογράφο συγχαίρω μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά. Ἴσως ἦρθαν στὴν πιὸ κατάλληλη στιγμὴ καὶ καρποφορήσουν. Ἀπὸ χρόνια ὀνειροπολοῦμε αὐτὴ τὴν Ὀργάνωση ποὺ νὰ συνενώσῃ, συντονίσῃ καὶ κατευθύνῃ τὶς προσπάθειες ὅλων μας. Μιὰ Παμποντιακὴ Ὀργάνωση, ποὺ νὰ δρασκελίσῃ τὰ κάστρα τῆς Θεσσαλονίκης, νὰ κατευθύνῃ τὰ ἐπαρχιακά μας σωματεῖα, νὰ δώσῃ σκοπό, θάρρος, δύναμη καὶ ὀντότητα στὸ σκορπισμένο λαό μας. Τὸ ἐπιβάλλει τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, οἱ ἀνάγκες τῆς σκληρῆς ζωῆς, οἱ συνθῆκες ποὺ δημιουργήθηκαν μὲ τὴν ἐγκατάστασή μας ἐδῶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐθνική μας συμφορά. Πρέπει κάποτε νὰ πάψῃ ἡ ἀναρχία καὶ ἡ προχειρότητα στὶς διάφορες ἐκδηλώσεις ποὺ θέλομε νὰ φέρουν τὸ Ποντιακὸ χρῶμα. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι ἡ νεολαία μας; Τὸ ἄνθος τῆς Ποντιακῆς διανοήσεως, καθηγητές, γιατροί, δικηγόροι, δάσκαλοι καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι; Ποῦ εἶναι αὐτοὶ ποὺ ὀφείλουν νὰ λύσουν τὰ προβλήματα ποὺ δὲ μπόρεσε νὰ λύσῃ ἡ περασμένη γενεά; Θὰ μείνουν κι αὐτοὶ κλεισμένοι στὰ κάστρα τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπως οἱ γέροι, ἢ θὰ σηκώσουν τὸ ἀνάστημά τους γιὰ νὰ ἰδοῦν καὶ ἐπάνω, καὶ πέρα ἀπὸ αὐτά;

Προορισμός μας θὰ εἶναι μόνο ἡ ἱκανοποίηση τῶν ἀτομικῶν μας φιλοδοξιῶν, ἢ καὶ ἡ ἐξυπηρέτηση μεγάλων σκοπῶν, καὶ ἡ χάραξη μεγάλων γραμμῶν καὶ ἐξορμήσεων;

Κάμνομε τάχα πὼς δὲν ξαίρομε ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ σκορπισμένου λαοῦ μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ψυχική μας ἕνωση, ἀπὸ τὴν ἀποτίναξη τῶν ἀδυναμιῶν μας, ἀπὸ τὴ διάθεση γιὰ μερικὲς θυσίες, ἀπὸ τὸ θάρρος τῆς Ποντιακῆς μας νεολαίας. Λὲν κατανοοῦμε τὴν ἀνάγκη μιᾶς Παμποντιακῆς Ὀργάνωσης, γιὰ νὰ ἑνωθοῦν οἱ διαιρεμένοι, νὰ διαφωτισθοῦν οἱ σκοτισμένοι, νὰ κινηθοῦν οἱ ἀδρανεῖς, νὰ ξυπνήσουν ὅσοι κοιμοῦνται, γιὰ νὰ κιταλάβουμε τὴν ἐξέχουσα θέση ποὺ προώρισε ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸ λαό μας;

ΣΤΑΘ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ
(Καστανιὰ — Βεροίας)

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟΝ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟ ΠΟΝΤΟ

Ἀφήγησις : ΖΑΧ. ΜΟΥΣΙΚΙΔΗ

ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Θὰ συνεχίσωμεν σήμερον τὸν περίπατό μας στοὺς δρόμους τῆς Τραπεζοῦντος. Ἀξίζει τὸν κόπο. Σὲ κάθε βῆμα μας συναντοῦμε πολλοὺς γνωστούς ποὺ χαίρονται ἀνυπόκριτα ποὺ μᾶς βλέπουν ἀνάμεσά τους. Ὁ χρόνος ἔχει ἀλλάξει πολὺ τὴν νοοτροπία τῶν ἄλλο τε συμπολιτῶν μας, καὶ σήμερα θλίβονται ὅλοι γιὰ τὴν στέρηση τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, στὴν ὁποία ἀποδίδουν τὸν ὑποβιβασμὸ τῆς Τραπεζοῦντος σὲ δεύτερη πόλη τοῦ Πόντου, μετὰ τὴν Ἀμισό.

Ἀναζητοῦμε τὰ ἀρχοντικά ἑλληνικὰ σπίτια. Σώζονται ὅλα, καὶ εἶναι σήμερα ἰδιοκτησία ἰδιωτῶν ἢ ὀργανώσεων. Τὸ κλασσικῆς ὀμορφιᾶς μέγαρο Θεοφυλάκτου ἐπὶ παραδείγματι, χρησιμοποιεῖται ὡς Λύκειον Θηλέων καὶ τὸ κτίριο τῆς Τραπέζης Καπαγιαννίδου στεγάζει τὴν Τράπεζαν Ἐργασίας (Ἴς μπάνκασι).

Ἡ καθυστέρησή τῆς Τραπεζοῦντος δὲν περιορίζεται μόνο στὸν οἰκονομικὸ καὶ τὸν οἰκοδομικὸ τομέα, ἀλλὰ καὶ στὸν κοινωνικό. Μᾶς κάνει ἐντύπωση, ὅ,τι παρὰ τὰ τόσα χρόνια ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Κεμάλ, ἡ Τουρκάλα τῆς Τραπεζοῦντος δὲν ἔχει κατορθώσει ἀκόμα νὰ ἀποδεσμευθῇ ἀπὸ τὴν παράδοσή καὶ νὰ ἐμπιστευθῇ τὸ πρόσωπό της στὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι της.

Σταθήκαμε μιὰ μέρα ἀπὸ περιέργεια σ' ἕνα σημεῖο τοῦ Οὐζοῦν σοκάκ, σὲ ὥρα μεγάλης κινήσεως καὶ πολλὴ ὥρα παρατηροῦσαμε τὸν περαστικὸ γυναικόκοσμο καὶ μετροῦσαμε.

Συμπέρασμα: Οἱ ὁλότελα ξέσκεπες Τουρκάλες, μὲ εὐρωπαϊκὴ ἐμφάνιση, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπερβαίνουν τὸ 15 τοῖς ἑκατὸν τοῦ συνόλου. Καὶ εἶναι ὅλες, κατὰ γενικὸν κανόνα γυναῖκες ἀξιωματικῶν καὶ δημοσίων ὑπαλλήλων, γιὰ τὶς ὁποῖες ἡ ἰδιότης τῶν συζύγων των ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν συμμορφώσεώς των πρὸς τὸ νέον πνεῦμα.

Ὅλες οἱ ἄλλες γυναῖκες τῆς Τραπεζοῦντος ἐξακολουθοῦν νὰ φοροῦν τὸ κλασσικὸ «τσαρτσάφ», μὲ τὸ ὁποῖον κρύβουν τὸ στόμα καὶ τὴν μύτη καὶ μόνο τὰ μάτια των εἶναι ἐλεύθερα νὰ βλέπουν καὶ νὰ τὰ βλέπουν.

Καὶ κάτι ὡς ἁπλῆ πληροφορία ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὸ ἄστατο καὶ ἀβέβαιο τῆς ἀνθρώπινης μοίρας: Οἱ ἀδελφοὶ Νεμλῆ Ζαντέ — ἕνα ὄνομα συνώνυμο τοῦ μεγάλου πλούτου, ἄλλοτε — ἔχουν καταστραφῆ οἰκονομικῶς. Οἱ γυιοὶ τῶν δύο ζαπλούτων ἀδελφῶν ἐργάζονται σήμερα ὡς ὑπάλληλοι σὲ διάφορες ἐπιχειρήσεις.

Ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, κατώρθωσε νὰ φτάσῃ ὡς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ ὁ ἠλεκτρισμός. Πολὺ βραδυκίνητος στὴν περίπτωση αὐτή, ἀλλὰ... κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτέ. Πάντως ὀφείλομε νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ δίκτυον εἶναι σταθερὸ καὶ συγχρονισμένο, μόνο ποὺ ἡ τιμὴ τοῦ ρεύματος εἶναι τιμή εἴδους πολυτελείας. Ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἀνήκει στὸν Δῆμον.

Ἡ ὑπόθεση ἔχει τὴν ἱστορία της — μιὰ ἱστορία ἀπὸ τὶς ὄχι συνηθισμένες, ἀλλὰ πολὺ χαρακτηριστική. Ἴσως δὲν θὰ εἶχεν ἀποκτήσει ἀκόμα ἡ Τραπεζοῦντα ἠλεκτρικὸν φωτισμὸ — μιὰ ἀπὸ τὶς ἐλάχιστες προόδους ποὺ ἐσημειώθησαν μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῶν Ἑλλήνων — ἂν δὲν συνέβαινε νὰ ἐκλεγῇ κάποτε δήμαρχος ὁ γνωστὸς στοὺς Τραπεζουντίους Καζὰζ Ἰσεῖν ἐφέντης.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ποὺ διέκειτο πάντοτε εὐμενῶς ἀπέναντι τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἄνθρωπος μὲ εὐρεία ἀντίληψη φιλοδόξησε νὰ δῇ ὡς δήμαρχος τὴν πόλη του ἠλεκτροφωτισμένην. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν οἱ ἀνάλογοι πόροι, δὲν ἐδίστασε νὰ διαθέσῃ γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν τὴν ὄχι εὐκαταφρόνητη περιουσία του. Δωρεὰ λοιπὸν ἐνὸς καὶ μόνον ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἐργοστάσιον ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς Τραπεζοῦντος. Ἂς σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὴν ἄσκηση τῆς ἐξουσίας του ὁ Καζὰζ Ἰσεῖν οὐδέποτε εἰσέπραξε τὴν νόμιμη ἀποζημίωσή του ὡς δήμαρχος.

Ἀποτέλεσμα: Ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς ἐπιχειρήσεως δὲν ἀπέδιδε καὶ εἶχε πάντοτε παθητικό. Διὰ νὰ μὴ διακοπῇ ἡ παραγωγὴ ρεύματος ἐπλήρωνεν ἐξ ἰδίων του πρὸς συγκράτησιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ καταβληθέντα δὲν ἀνεγνωρίσθησαν ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ ἔτσι κατεστράφη τελείως οἰκονομικῶς ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ — εἴπαμε παραπάνω γιὰ τὴν μοῖρα τῶν ἀνθρώπων — ὁ ἄλλοτε πλούσιος κτηματίας πέθανε φτωχός, κυριολεκτικῶς στὴν ψάθα. Πολλὲς φορὲς δὲν εἶχε κὰν νὰ πληρώσῃ τὸ εἰσιτήριο τοῦ λεωφορείου ἀπὸ τὸ Ζέφονος, γιὰ τὴν

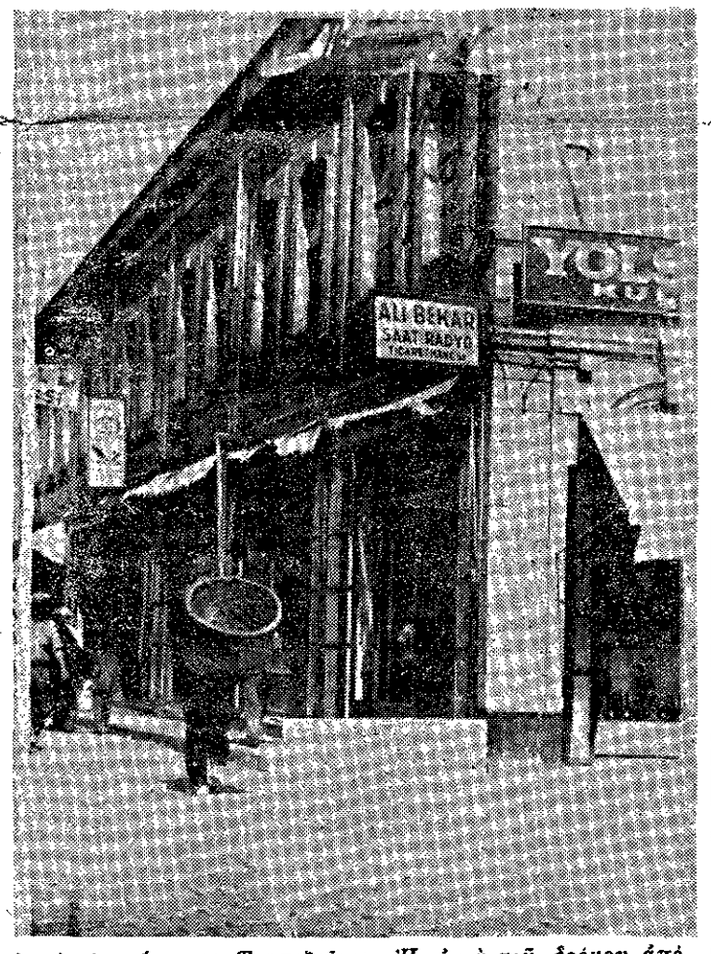

Ἀπὸ τὴν σύγχρονη Τραπεζοῦντα Ἡ ἀρχὴ τοῦ δρόμου ἀπὸ τὴν ἰχθυαγορὰ πρὸς τὴν θάλασσα. Ὁ χαμάλης μὲ τὸ καλάθι στὴν πλάτη («σεπετλὶ χαμὰλ») δὲν ἔλειψε ἀκόμα !

Τραπεζοῦντα. Σήμερα οἱ Τοῦρκοι τῆς Τραπεζοῦντος μιλοῦν μὲ εὐλάβεια γιὰ τὸν δήμαρχο ποὺ τοὺς ἐχάρισε τὸ ἠλεκτρικὸ φῶς — μπαϊραμντάν σόνρα, ὅπως σὲ τόσες ἄλλες περιπτώσεις!

Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ κλείσωμε τὴν ἀφήγηση τῶν ἐντυπώσεών μας ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα, δίχως νὰ μνημονεύσωμε καὶ ἕνα ἀρκετὰ σημαντικὸ ἔργον ποὺ εὑρίσκεται ὑπὸ κατασκευήν.

Πρόκειται γιὰ τὸν νέον παραλιακὸ δρόμο ἀπὸ Ἀμισοῦ μέχρι Βατούμ, ὁ ὁποῖος θὰ περάσῃ φυσικὰ καὶ ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα, συγκεκριμένα δὲ ἀπὸ τὸν αὐχένα τῆς βραχώδους προεξοχῆς τοῦ Γκιουζὲλ Σαράϊ.

Ὁ αὐχένας — κατὰ τὰ σχέδια — θὰ ἀποκοπῇ, καὶ κατόπιν μετὰ τὴν διάνοιξιν τῆς ὁδοῦ θὰ κλείσῃ πάλιν, μὲ θολωτὸ ὑποστήριγμα ἀπὸ μπετὸν ἐπάνω ἀπὸ τὸν δρόμο. Ἔτσι θὰ σχηματισθῇ ἕνα εἶδος μικροῦ τοῦννελ στὸ σημεῖο αὐτό, στὸ ὁποῖο ὁ δρόμος θὰ κάμψῃ πρὸς τὴν Δαφοῦντα, περνώντας ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ ναΐδριον τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου, ποὺ ἔχει ἤδη κατεδαφισθῇ ὅπως εἴπαμε ἤδη.

Σήμερα τὸ Γκιουζὲλ Σαράϊ χρησιμοποιεῖται ὡς λέσχη ἀξιωματικῶν, καὶ ἡ προνομιακή θέση του ἐπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα, μὲ ἀνοιχτὴ θέα πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος τὸ κάνει κάτι περισσότερο ἀπὸ ἁπλὸ «ἀξιοθέατο» — τοῦ Λευκοῦ Πύργου γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη.

Δὲν μπορούσαμε, φυσικὰ νὰ στερήσωμε τὸν ἑαυτό μας τῆς ἀπολαύσεως μιᾶς ἐκδρομῆς στὸ κοντινὸ Σοούκ Σοῦ.

Πευκόφυτο καὶ δροσόλουστο, μέσα στὴν ὀργιαστικὴ βλάστησή του, τὸ Σοούκ Σοῦ μᾶς χαρίζει πραγματικὰ μερικὲς ὧρες ἀνακουφίσεως ἀπὸ τὴν ἀφόρητη ζέστη τοῦ Αὐγούστου.

Διασχίζομε μὲ εὔθυμη διάθεση τὰ δρομάκια τοῦ ἀριστοκρατικοῦ προαστείου τῆς Τραπεζοῦντος ποὺ ἔμεινε ὅπως τὸ ἀφήσαμε καὶ ἀμέτρητες ἀναμνήσεις ἀπὸ τὰ μαθητικά μας χρόνια ἀπὸ τὶς σχολικὲς μας ἐκδρομὲς ζωντανεύουν. Καὶ ξαναγινόμαστε παιδιά.

Νομίζομε πὼς δὲν ἔχει μεσολαβήσει τίποτα ἀπὸ ὅσα ἐζήσαμε ἀπὸ τὰ 22 κι' ἐδῶ, πὼς βρισκόμαστε ἀκόμα στὸ 18 καὶ στὸ 19, νέοι, γεμάτοι ζωὴ καὶ ἐνθουσιασμὸ καὶ αἰσιοδοξία. Πόσο εὔκολα προσαρμόζεται ὁ ἄνθρωπος καὶ πόσο πρόθυμα ἀφήνει νὰ αὐταπατᾶται!

Περνοῦμε δίπλα ἀπὸ τὸ ἐξοχικὸ κομψὸ σπιτάκι τῆς οἰκογενείας Σουλιάδη, καὶ μονομιᾶς σαράντα ὁλόκληρα χρόνια σβήνουν καὶ μεταφερόμαστε μὲ τήν ψυχή καὶ μὲ τὴ σκέψη στὰ 1920, σὰν νὰ ἦσαν γθὲς. Καὶ ξαναβλέπω — μοῦ φαίνεται πὼς ξαναβλέπω — τὸν ἀδελφό τοῦ γιατροῦ νὰ βγαίνῃ στὴν πόρτα καὶ νὰ μᾶς καλῇ μιὰ ὁμάδα μαθητῶν τοῦ Φροντιστηρίου, μαζὶ μὲ τὸν καθηγητή μας τῶν γαλλικῶν, τὸν ἄλλοτε στρατηγὸ τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ Ρισὰρ Τεραμέν, νὰ καθήσουμε νὰ ξεκουρασθοῦμε καὶ νὰ μᾶς φιλέψῃ...

Ἡ ἐπίσκεψη στὴν ὑπέρκομψη καὶ πολυτελῆ ἔπαυλη Καπαγιαννίδη μᾶς ξαναφέρνει στὴν πραγματικότητα.

Τὸ ἀρχιτεκτονικὸ κομψοτέχνημα εἶναι σήμερα ἀκατοίκητο, ἀνήκει στὸ κράτος καὶ λέγεται Ἀτατοῦρκ Κιόσκ. Κανένας δὲν μπόρεσε νὰ μᾶς πληροφορήσῃ μὲ ἀκρίβεια ποιὸς εἶναι ὁ προορισμὸς αὐτοῦ τοῦ κτιρίου. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι τὸ περιποιοῦνται καὶ τὸ προσέχουν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ ὅτι ὁ δῆμος τῆς Τραπεζοῦντος ἔχει διαθέσει ἀνθοκόμο γιὰ τὴν συντήρηση τοῦ ὡραιοτάτου κήπου του.

Τόσο κατὰ τὴν ἄνοδο πρὸς τὸ Σοούκ Σοῦ, ὅσο καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφή περνοῦμε σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὰ βυζαντινὰ κάστρα. Παραδόξως δὲν τὰ ἔχουν πειράξει καὶ δὲν ἔχουν πάθει φθορὰ μεγαλύτερη ἀπὸ ὅση τὰ κάστρα τῆς Θεσσαλονίκης — φθορὰ ἀπὸ τὸν χρόνο καὶ ἀπὸ τὴν κάλυψη οἰκοδομικῶν ἀναγκῶν τῶν περιοίκων. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, ἔπειτα ἀπὸ τὴ διαταγὴ τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἀγκύρας, ἡ διάσωσή τους εἶναι ἐξασφαλισμένη. Αὐτὰ τουλάχιστο θὰ μείνουν γιὰ νὰ θυμίζουν στὶς ἐπερχόμενες γενεές, ὅτι κάποτε ἡ Τραπεζοῦς ἦταν πρωτεύουσα μιᾶς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας — τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Κομνηνῶν. Ἡ σκέψη εἶναι παρήγορη.

Ἀλλὰ μὲ τὸ παμε ἐδῶ, πᾶμε ἐκεῖ — καὶ ποῦ δὲν θὰ θέλαμε νὰ πᾶμε — ξεκινήσαμε τὴν Τρίτη 8 Αὐγούστου γιὰ τὴν Κρώμνη.

Πρὶν ξεκινήσουμε γιὰ τὴν Κρώμνη «μὲ τὰ κρύα τὰ νερὰ καὶ τὰ ψηλὰ ρασία» τὰ χιλοτραγουδημένα, εἶναι σκόπιμο νὰ ποῦμε λίγα πράγματα γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ ἐντοπίου στοιχείου καὶ τῶν ἐξ Ἑλλάδος Τούρκων ποὺ ἐγκαταστάθηκαν στὸν Πόντο μετὰ τὴν ἀνταλλαγήν.

Οἱ σχέσεις αὐτὲς εἶναι πολὺ χαρακτηριστικές.

Βέβαια, καὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἡ ἔλευση τῶν προσφύγων εἶχε προκαλέσει μιὰ δυσφορία στὸ γηγενὲς στοιχεῖο, ὀφειλομένη κυρίως στὸ ὅτι ἡ κρατικὴ συναντίληψις εἶχε ἀφιερωθῇ ἀμέριστη στὴν προσπάθεια περιθάλψεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῶν προσφύγων, μὲ προοπτικὴ νὰ καταστήσῃ καὶ τὸν νέον πληθυσμὸν παραγωγικὸ καὶ ἱκανὸν νὰ ἀποδώσῃ, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου.

Ὁ πολὺς κόσμος δὲν στάθηκε ἱκανὸς νὰ διακρίνῃ ἢ νὰ διαισθανθῇ τὴν προοπτική αὐτή. Ἔβλεπε μονάχα τὴν προνομιακὴ μεταχείριση καὶ δυσφοροῦσε, καὶ ἡ δυσφορία αὐτὴ ἔπαιρνε τὴν μορφὴ διακρίσεως καὶ διαχωρισμοῦ συμφερόντων, μὲ μοιραῖο συνακόλουθο τὸν ἐπηρεασμὸ τῶν προσωπικῶν σχέσεων καὶ τὴν συσπείρωση τῶν δύο στοιχείων — τοῦ γηγενοῦς καὶ τοῦ προσφυγικοῦ — γύρω ἀπὸ στενὰ νοούμενα κοινὰ συμφέροντα καὶ πολιτικὲς ἰδεολογίες.

Αὐτὰ ὅλα ὅμως ἔχουν λείψει ἀπὸ καιρό, ἡ συγχώνευση ἔχει συντελεσθῇ ὁλοκληρωτικά, καὶ ἡ λέξις «πρόσφυξ» μόνο τὴν ἐξιστόρηση παλαιότερης ἐποχῆς—ὅπως καλὴ ὥρα στὴ σημερινή μας ἀναδρομὴ — μπορεῖ νὰ βρῇ χρησιμοποίηση. Καὶ ἂν κάνομε τὴν ἀναδρομὴ αὐτή, τὴν ἄκαιρη καὶ στείρα αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, τὸ κάνομε μόνο γιὰ νὰ αἰσθητοποιήσουμε μιὰ σύγκριση μὲ τὴν ἀντίστοιχη περίπτωση στὴν Τουρκία.

Ἐκεῖ οἱ πρόσφυγες ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι πρόσφυγες, μὲ τὴν διαφορά, ὅτι συνήθως ἀποκαλοῦνται «χαϊβὰν» καὶ «τσιγκενὲ» (ζῶα καὶ τσιγγάνοι), καὶ ἡ στάση τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ ἔναντι τῶν νέων κατοίκων χαρακτηρίζεται ἀκόμα ἀπὸ φανερὴ ἀσυμπάθεια καὶ ἀνυποληψία.

Μιὰ μέρα ἔτυχε νὰ βρεθοῦμε στὸν κύκλο ἑνὸς γνωστοῦ μας Τούρκου, ποὺ εἶχε ἔρθει ἐπανειλημμένως στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ξαναδῇ τοὺς παληοὺς φίλους καὶ νὰ ξοδέψῃ μερικὰ λεφτά. Κουβεντιάσαμε, ἀστειευθήκαμε, γελάσαμε, καὶ κάποια στιγμὴ λέει ὁ φί-

(Συνέχεια εἰς τὴν 6ην Σελίδα)

ΤΟ "ΒΗΜΑ„
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

1) Ἐσωτερικοῦ
Ἐτησία δρχ. 30
Ἑξάμηνος » 15
Δήμων, Κοινοτήτων, Ὀργανισμῶν, Σωματείων κτλ.
Ἐτησία » 100
Ἑξάμηνος » 50

2) Ἐξωτερικοῦ
Ἐτησία δολ. 2
Ἑξάμηνος » 1

Ὑπεύθυνος Συντάξεως
Χαράλαμπος Λυσαρίδης
Πλατεῖα Διοικητηρίου 3

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου
Ἀγησίλαος Σούλας
Ἀλεξανδρείας 52

ΤΟ "ΒΗΜΑ„ ΤΗΣ Ε.Λ.Θ.

***ΕΙΝΑΙ** τὸ μοναδικὸν ἐν Ἑλλάδι ὄργανον Ποντιακῶν συμφερόντων.*

***ΕΙΝΑΙ** τὸ ὄργανον ἐπικοινωνίας καὶ ψυχικῆς ἐπαφῆς ὅλων τῶν ἁπανταχοῦ Ποντίων.*

***ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ** μόνον στὴν ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ συνδρομὴ τῶν Ποντίων*

***ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ** νὰ λείπῃ ἀπὸ κανένα Ποντιακὸ σπίτι.*

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΚΑΥΚΑΣΟ

Τοῦ κ. ΣΤΑΘΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ (Καστανιὰ—Βεροίας)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη ποὺ ἐγκατάλειψαν οἱ φυγάδες τῆς Ἀπχαζίας πλημμύρισαν ἀπὸ ἄλλα ἔθνη: Ρώσους, Μιγγρέλους, Ἐσθονούς, Λιθουανοὺς καὶ Γερμανούς. Σὲ κάθε χωριὸ τὸ κράτος ἐγκατέστησε ἀποίκους τῆς ἴδιας ἐθνότητας, γιὰ νὰ προλάβῃ τὶς διχόνοιες ποὺ μποροῦσαν νὰ παρουσιασθοῦν ἐξ αἰτίας τῆς διαφορᾶς τους κατὰ τὸ ἔθνος, τὴ θρησκεία, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα.

Οἱ *ἀλλοεθνεῖς δὲ αὐτοὶ κα*τέλαβαν τὰ πιὸ ὁμαλὰ καὶ εὔφορα μέρη, στὰ ὁποῖα οἱ δικοί μας ἀπέφυγαν νὰ ἐγκατασταθοῦν, γιατὶ τὰ λογάριαζαν πολὺ ἀνθυγιεινά.

Ὅλοι οἱ μετανάστες εἶχαν στεγασθῆ στὶς καλύβες ποὺ ἐγκατάλειψαν οἱ Ἀπχάζοι καὶ ποὺ ἦταν ἀπὸ κλαδιὰ πλεγμένα καὶ σοβαδισμένα μὲ λάσπη. Ἐκεῖ ὅπου δὲν ἦσαν ἐπαρκεῖς γιὰ ὅλους, ἔχτισαν παρόμοιες. Χωρὶς νὰ χάσουν καιρὸ ἔκαμαν τὴ ρυμοτομία τῶν χωριῶν τους. Κάθε οἰκόπεδο δὲν ἦταν μικρότερο ἀπὸ 3 στρέμματα. Στὴ μέση τῶν χωριῶν ἀφῆκαν μέρος γιὰ πλατεῖες, μεγάλα οἰκόπεδα γιὰ ἐκκλησια καὶ σχολεῖο, καὶ ἐπαρκῆ ἔκταση γιὰ βρύσες.

Ἡ ρωσικὴ κυβέρνηση μόνο τὴν πρώτη χρονιὰ τοὺς χορήγησε *καλαμπόκι γιὰ ψωμὶ καὶ* γιὰ σπόρο, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα (ἐργαλεῖα καὶ ζῶα) ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ ἐξεύρουν ὅπως μποροῦσαν. Καὶ ἦταν δύσκολη ἡ ἐξεύρεση πόρων σὲ μιὰ χώρα χωρὶς καμμιὰ σχεδὸν οἰκονομικὴ κίνηση καὶ μὲ πρωτεύουσα μιὰ κωμόπολη. Γι' αὐτὸ ἦσαν ὑποχρεωμένοι ἀμέσως νὰ ἐπιδοθοῦν στὴ γεωργία, τὴν ὁποία δυστυχῶς δὲ γνώριζαν καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πειραματίζωνται. Ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη μόνο οἱ Μιγγρέλοι εἶχαν γνώση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, γιατὶ ἡ πατρίδα τους γειτνιάζει μὲ τὴν Ἀπχαζία. Αὐτοὶ ἔφεραν ἀπὸ τὸν τόπο τῆς καταγωγῆς τους καὶ ζῶα καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ μερικοὶ ὁλόκληρα κοπάδια ζώων μικρῶν καὶ μεγάλων. Ἀπὸ τοὺς Μιγγρέλους *λοιπὸν ἔπρεπε νὰ διδαχθοῦν* οἱ δικοί μας, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ βροῦν μὲ πληρωμὴ ζευγάδες γιὰ νὰ ὀργώσουν τὰ χωράφια τους. Ἀλλὰ ἐλάχιστοι εἶχαν τὴ δυνατότητα αὐτὴ καὶ ἔτσι οἱ πολλοὶ ἀναγκάσθηκαν νὰ *πάρουν στὸ χέρι τὸν κασμᾶ* τὸ «ἐλιχτρ'» καὶ τὸ «μακέλ». Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ μὲ χαρὰ καὶ προθυμία ἄρχισαν νὰ ἐκχερσώνουν τὸ χέρσο ἔδαφος καὶ ὅπως χαρακτηριστικὰ ἔλεγαν οἱ ἴδιοι, «ἀσκέ παστοι κι ἀζώσταροι ἐρροῦξαν σὴ δουλείαν». Οἱ ἄνδρες πήγαιναν στὸ χωράφι πολὺ πρωὶ μ' ἕνα κομμάτι μπομπότα κι' ἕνα κρομμύδι καὶ ἡ νοικοκυρὰ ἀφοῦ ἔκαμνε ὅλες τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ φορτωνόταν τὴν κούνια μὲ τὸ μωρό, κρατοῦσε στὸ χέρι τὸ φαγὶ ποὺ μαγείρεψε καὶ πήγαινε κι' αὐτὴ στὸ *χωράφι* Δουλειὰ κουραστικὴ καὶ χωρὶς ἀνάπαυση ὡς τὸ βράδυ Ἀλλά, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἡ ἀνεπάρκεια τῆς τροφῆς καὶ ἡ ἐξαντλητικὴ ἐργασία, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ἐλονοσία, ἄρχισαν νὰ καταβάλουν τοὺς ἀποίκους *μας καὶ μερικὲς μὲ* οἰκογένειες ἔχασαν λιγὰ ἢ πολλὰ μέλη τους, ἄλλες ὅμως ἔσβησαν ὁλότελα.

Οἱ Ἀπχάζοι μὲ τὶς ζωοκλοπὲς τοὺς ἔνοιαζαν σὲ δυσκολία Ἡ στρατολογία τους ἔγινε μετὰ τὸ 1887 καὶ πολλοὶ ἔγιναν ὑπαξιωματικοί, ἀλλὰ κανεὶς δὲν δήλωσε μονιμότητα. Σιγὰ σιγὰ εἶχαν ἐπιδοθῆ καὶ στὴ δενδροκαλλιέργεια καὶ μάλιστα τῆς μηλιᾶς, καὶ στὴν καπνοκαλλιέργεια, ἔχτισαν δὲ καὶ σπίτια ἄνετα.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐγκατάστασής τους, μ' ὅλη τὴ φτώχεια ποὺ τοὺς ἔδερνε, συντηροῦσαν καὶ τὸ ἑλληνικὸ σχολεῖο τους καὶ ὡς δασκάλους συμφωνοῦσαν ἀποφοίτους τοῦ Φροντιστηρίου, καὶ ὄχι λίγες φορὲς καὶ τοῦ Δημοτικοῦ. Πρόγραμμα, σύστημα καὶ μέ*θοδος ἀνύπαρκτα. Κουτσὰ* στραβὰ δίδασκαν ἱερὰ ἱστορία ἀνάγνωση γραφὴ καὶ ἀριθμητική. Ὁ μισθός τους συγκεντρωνόταν ἀπὸ τὰ δίδακτρα (εἰσιτήριο) ποὺ πλήρωνε κάθε μαθητής, καὶ τὸ ἔλλειμα συμπλήρωνε ἡ Κοινότης. Γιὰ φοίτηση στὸ Φροντιστήριο τῆ. Τραπεζούντας ἢ ἄλλοῦ μόνο τρεῖς περιπτώσεις ὑπάρχουν μετὰ τὸ 1900

Κατὰ τὸ 1890 τὸ Ὑπουργεῖο Θρησκευμάτων ἵδρυσε στὴν Ἀλεξάνδρεια ρωσικὸ σχολεῖο μὲ 5 τάξεις καὶ ἀργότερο οὐστησε καὶ στὰ ἄλλα χωριά Τὸν ἴδιο χρόνο καὶ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας ἵδρυσε σχολεῖο στὴν Κούμα. Γιὰ τὴν ἀνέγερση τῶν διδακτηρίων τὸ κράτος πλέρωνε τὴ μισὴ δαπάνη καὶ τὴν ἄλλη μισή, καθὼς καὶ τὸ ἔξοδα καθαριότητας, θέρμανσης, *γραφῆς*, ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ ἐξεύρῃ ἡ Κοινότης. Ἀργότερα τὸ κράτος πρόβαλε τὴν ἀπαίτηση νὰ εἶναι πτυχιοῦχοι οἱ Ἕλληνες δάσκαλοι καὶ τότε ὅλα σχεδὸν τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἔκλεισαν. Ἔτσι ἄχαρα *καὶ μούχαρα ἔζησαν τὰ πρῶτα* χρόνια τῆς ἐγκατάστασής τους οἱ δικοί μας στὴν Ἀπχαζία, ἔβαλαν ὅμως γερὰ τὰ θεμέλια καὶ ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο βελτιώνανε τὴν οἰκονομική τους κατάσταση

ΤΡΙΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Ἡ φήμη τῆς προόδου τους ἔφθασε καὶ στὰ πιὸ ἀπόκεντρα *ἀκόμα χωριὰ τοῦ Πόντου, καὶ* ἐχαροποίησε καπνοκαλλιεργητὲς καὶ μή, χωρὶς ἐξαίρεση. Νέο λοιπὸν κῦμα προσφύγων. Στὴν ἀρχὴ ὅλοι τους ἐνοικιάζαν χωράφια σὲ χωριὰ ἀλλοεθνῶν κυρίως, μὲ σκοπὸ τὴν *καπνοκαλλιέργεια, ποὺ καλύ*τερα ἀντάμειβε τοὺς κόπους τους. Ἡ ἐνοικίαση γινόταν γιὰ πολλὰ χρόνια, ὄχι λιγώτερα ἀπὸ 5 γιατὶ γιὰ τὴν καπνοκαλλιέργεια ἀπαιτοῦνται ὑπόστεγα, ἀποθήκη καὶ ἄλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κατοικία. Τὸ ἐτήσιο ἐνοίκιο τῆς γῆς ἦταν 1 ὡς 2 ρούβλια τὸ ἕλλην. στρέμμα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ξένοι (Γερμανοί, Ἐσθόνοι, Μιγγρέλοι κ.λ.π.), ἀπέφευγαν τὴν καπνοκαλλιέργεια, γιατὶ ἦταν βαρειὰ καὶ σκληρή, γι' αὐτὸ οἱ δικοί μας νοίκιαζαν χωράφια στὰ χωριὰ αὐτῶν τῶν ἀλλοεθνῶν.

Ἡ ἀνάπτυξη τῆς καπνοφυτείας ἔσπρωξε τὸν τόπο σὲ μιὰ ἀλματικὴ ἀνάπτυξη. Πολλοὶ ρῶσσοι, μεγιστάνες τοῦ πλούτου, ἄρχισαν νὰ διεκδικοῦν μεγάλες ἐκτάσεις γῆς. Παρουσιάσθηκαν ρῶσοι ἐργάτες καὶ ἐργάτριες, *ποὺ γνώριζαν τὴν κα*πνοκαλλιέργεια ἀπὸ τὸ Κουμπὰν καὶ οἱ πρῶτοι ἀπὸ αὐτοὺς βρῆκαν ἐρνασία στὴν Κούμα ποὺ ἦταν καὶ περισσότερο ἀνεπτυγμένη οἰκονομικά.

Ἐδῶ πρέπει νὰ κάμουμε μιὰ *παρέμβαση, ὄχι ὅμως καὶ ἄσχε*τη μὲ τὸ θέμα μας. Ὅσοι ἔζησαν καὶ λίγο μόνο στὴ Ρωσία ἔχουν καταλάβει ὅτι ὁ ρωσσικὸς λαὸς δὲν ἀπέβλεψε ποτὲ στὴν ἀποταμίευση, ἀλλὰ ὅσα κέρδιζε τὰ ξόδευε Οἱ Ρῶσοι ἤξαιραν νὰ χαίρωνται τὴ ζωὴ καὶ κάθε Κυριακὴ κατέβαιναν στὸ Σουχούμ γιὰ νὰ γλεντήσουν. Στὶς παρέες τους καλοῦσαν καὶ τοὺς δικούς μας. Ἡ ἀμέριμνη καὶ εὔθυμη αὐτὴ ζωή τους, λίγο ἔλειψε νὰ παρεξηγηθῆ στὴν ἀρχὴ ἀπὸ τοὺς δικούς μας μὲ τὴν ἀνατολίτικη ψυχοσύσταση. Σιγὰ σιγὰ ὅμως οἱ δικοί μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ὄψη τῆς συμπεριφορᾶς, ἄρχισαν νὰ βλέπουν τὰ βαθειὰ ἀνθρώπινα αἰσθήματα τῶν ρώσων, ποὺ ἄρχισαν νὰ τοὺς ἐπηρεάζουν. Οἱ ἀνοιχτόκαρδοι καὶ καλοκάγαθοι ρῶσοι μὲ τὸν καιρὸ ἔγιναν συμπαθέστατοι, καὶ δὲν ἄργησε τὰ τραγούδια τους νὰ τραγουδιοῦνται καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον)

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Συμπατριώτης μας δι' ἐπιστολῆς του ἐκφράζει διάφορον γνώμην ὡς πρὸς δύο σημεῖα τοῦ ἀνωτέρω δημοσιεύματος εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον, ἤτοι, 1) Ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης δὲν *κατέφυγαν εἰς τὸν Καύ*κασον ἀλλὰ εἰς τὴν Ταυρικὴν (Εὐριπίδου, Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις) παρὰ τὴν Σεβαστούπολιν τῆς Κριμαίας καὶ ὄχι τοῦ Καυκάσου, καὶ 2) Τὸ Βατούμ δὲν κατελήφθη ἐκ δευτέρου ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸ 1920, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἄγγλων συνεστήθη εἰς τὸν Καύκασον ἡ τριμερὴς γνωστὴ πολιτεία, ποὺ τὴν διέλυσε κατόπιν ἡ κάθοδος τῶν ἐρυθρῶν.

ΜΙΑ ΜΑΤΩΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

Τοῦ κ. ΔΗΜ. ΚΑΝΟΝΙΔΗ

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1920 καὶ σ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ φθινόπωρου, ὁ μικρὸς κάμπος τοῦ Ἀρταχὰν (Καυκάσου) παρουσίαζε ὄψιν μιᾶς κινητῆς πολιτείας. Πλῆθος ἀπὸ ἀνθρώπους καὶ ζῶα μετακινοῦνταν ἐπὶ ἡμέρες, μονομανιὰ ἢ ὁμαδικὰ γιὰ νὰ καταλάβουν κάποια κατάλληλη γι' αὐτοὺς θέση, νὰ σταματήσουν κάπου, κοντὰ στὰ κατωκημένα χωριὰ τοῦ Ἀρταχάν. Καὶ σὲ λίγες μέρες, ὁ φιλόξενος κάμπος μετεβλήθηκε σὲ μιὰ κινητὴ πολιτεία μὲ συνοικισμοὺς καὶ προάστια

Εἶχε συγκεντρωθῆ ἐκεῖ ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῶν 13 χωριῶν τῆς περιοχῆς Κιόλες καὶ ἄλλων 7 χωριῶν τῆς περιοχῆς Ὄλτους.

Ἐγκατέλειψαν αὐτοὶ τὶς ἑστίες τους, τὴν κινητὴ καὶ ἀκίνητη τους περιουσία, τοὺς κόπους καὶ τὸν ἱδρῶτα σαράντα ὁλόκληρων χρόνων, καὶ πῆραν τὸν μεγάλον δρόμον γιὰ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Μὲ γέλια καὶ χαρές, χοροὺς καὶ τραγούδια. περνοῦσαν τὶς μέρες τους στὸν καταπράσινο κάμπο, περιμένοντας τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως. Συχνὰ μαζεύονταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν χωριῶν, συσκέπτονταν μὲ τὴν ἡγεσία τους καὶ συζητοῦσαν γιὰ τὴν καλλίτερη διοργάνωση τῆς πορείας, τὸν τρόπο καὶ τὸν χρόνο τῆς ἀναχωρήσεως. Στὸ διάστημα αὐτὸ τῆς ἐκεῖ παραμονῆς τους δόθηκε εὐκαιρία καὶ στοὺς κατοίκους τῶν 8 Ἑλληνικῶν χωριῶν τοῦ Ἀρταχὰν νὰ προετοιμασθοῦν καὶ αὐτοὶ γιὰ ν' ἀκολουθήσουν στὴ μεγάλη πορεία.

Κοινὴ πλέον ἔγινε συνείδηση τὸ ζήτημα τῆς μεταναστεύσεως καὶ διακαὴς ὁ πόθος ὅλων τῶν Ἑλλήνων τοῦ κάμπου.

Μοναδικὴ ἐξαίρεση ἀποτελοῦσαν μόνον οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν Πεπερὲκ καὶ Τοροσκώφ. Αὐτοὶ ἐφαίνονταν ἀκόμα δύσπιστοι καὶ διστακτικοί.

Συνεδριάσεις ἐπὶ συνεδριάσεων καὶ θορυβώδικες συζητήσεις τῶν κατοίκων δὲν μποροῦσαν νὰ καταλήξουν σὲ θετικὲς ἀποφάσεις. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς προύχοντες τοῦ χωριοῦ κατέβαλαν ἀπεγνωσμένες προσπάθειες νὰ παρασύρουν ὅλους τοὺς συγχωριανούς τους, καὶ νὰ ἀναβάλουν ἢ μᾶλλον νὰ ματαιώσουν τὴν μετανάστευση

Ὡς δικαιολογίαν δὲ τῆς ἀναβολῆς πρόβαλαν τὸ κρύο καὶ τὰ χιόνια, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἐπεδίωκαν τὴν παραμονήν των ἐκεῖ, γιὰ νὰ μπορέσουν ἄνετα νὰ ἀξιοποιήσουν τὴν κινητὴ καὶ ἀκίνητή τους περιουσία. Καὶ ἔγιναν ἔτσι οἱ ὑπαίτιοι τῆς τελικῆς καταστροφῆς 75 περίπου οἰκογενειῶν καὶ τῆς ἐξοντώσεως 250 περίπου ἀθώων ὑπάρξεων.

Ἀρχὲς Νοεμβρίου δόθηκε ἀπὸ τὴν ἡγεσία τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ἡ ἀνθρωποθάλασσα ἀπὸ τὸν κάμπο κινήθηκε.

Πάνω σὲ προδιαγεγραμμένο σχέδιο πορείας καὶ μὲ ὅλα τὰ γι' αὐτὴν μέτρα ἀσφαλείας, πέρασαν τὴν ψηλὴ κορυφὴ τοῦ Γιαλαοὺζ—Τσαμή. Στὴν πολυήμερο πορεία της, τὴν φάλαγγα συνώδευε ἡ ἐπί κεφαλῆς Ἐπιτροπὴ τὴν ὁποία ἀποτελοῦσαν οἱ κ.κ. Ἰωάννης Κάλτεφ, Πυλόρωφ Χαράλαμπος καὶ Κουντούρωφ, ὑπάλληλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποστολῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ παρακολουθοῦσε καὶ ἐπώπτευε τὴν ὅλη κίνηση ἀπὸ τὸ Ἀρταχὰν μέχρι Βατούμ

Ἔφθασε, τέλος, ὁ Δεκέμβριος. Ἡ κινητὴ πολιτεία διαλύθηκε καὶ ὁ κάμπος ἔχει ἐρημωθῆ. Παχὺ στρῶμα ἀπὸ παγωμένο χιόνι ἰσοπέδωσε τὰ πάντα.

Καὶ ἐνῶ τὰ τελευταῖα ἁμάξια τῶν προσφύγων φθάνουν στὸ Βατούμ, οἱ συνεδριάσεις τῶν κατοίκων τοῦ Πεπερὲκ συνεχίζονται, οἱ συζητήσεις ὀξύνονται, γιὰ νὰ φθάσουν τελευταία στὴν διαίρεση αὐτῶν σὲ δύο ἀντιμαχόμενες παρατάξεις, νὰ καταλήξουν σὲ διχογνωμία διένεξη καὶ τέλος σὲ ξυλοδαρμὸ τῶν ὑπαιτίων

Ὀγδόντα ἀπὸ τὶς 150 οἰκογένειες πῆραν τὴν ἀνέκλητη ἀπόφαση νὰ φύγουν παρ' ὅλη τὴν κακοκαιρία καὶ τὰ χιόνια.

Καὶ στὶς 9 Δεκεμβρίου, ἀδίστακτα πλέον, φορτώνουν τ' ἁμάξια ὅ,τι ἦταν δυνατὸ καὶ ξεκινοῦν. Μετὰ δὲ τριακονταήμερο πορεία καὶ μὲ εὐνοϊκὸ καιρό, φθάνουν κατὰ τὶς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1921 στὸ Βατούμ. Σώζονται.

Ἀρχὲς Φεβρουαρίου 1921 ἐγκαθίσταται στὸ Πεπερὲκ ὁ Τσαλὰλ - μπέης ἀπὸ τὸ Τεϊρμένκιοϊ ἐπὶ κεφαλῆς ἐνόπλου ἀποσπάσματος.

Σκοπός του ἦταν ἡ μεθοδικὴ καταλήστευση τῶν κατοίκων.

Μὲ μία τοιχοκολλήθεῖσα κατάσταση ἐκοινοποίησεν σ' ὅλους τοὺς οἰκογενειάρχες καὶ τοῦ παρέδωσαν ἐπειγόντως ὅλο τὸ εἰς χρυσὰς λίρας εὑρισκόμενο εἰς χεῖρας των χρῆμα καὶ κοσμήματα, καθὼς καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα, χαλιά, σκεύη, μάλλινα εἴδη. Μὲ ἄλλη του διαταγὴ σφραγίσθηκαν καὶ τοῦ παρεδόθησαν ὅλα τους τὰ ζῶα μικρὰ καὶ μεγάλα. Τέλος δὲ τοὺς κοινοποιεῖ τὴν ἀπροσδόκητη πλέον διαταγή, νὰ φορτώσουν τ' ἁμάξια τους καὶ τὰ φύγουν ἀμέσως.

Κοχλάζουν τὰ στήθη τους ἀπὸ ἀγανάκτηση καὶ αἴσθημα ἀπελπισίας τοὺς κυριεύει. Διαβλέπουν πλέον τὸν ὑπέρτατο κίνδυνο καὶ τοὺς ἀνόμους σκοποὺς τοῦ πονηροῦ Τούρκου.

Στὶς 10 Φεβρουαρίου, περίτρομοι καὶ μὲ σπαραγμὸ στὴν ψυχή, φορτώνουν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν καὶ ξεκινοῦν.

Ἦτο ἡ μέρα ποὺ γιόρταζε ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Χριστόφορου καὶ πανηγύριζε, ἄλλα χρόνια, τὸ χωριό.

Τ' ἁμάξια βγαίνουν, τὸ ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ προχωροῦν, τρίζοντας στὸ παγωμένο χιόνι, πρὸς τὸ Τούρκικο χωριὸ Ρεβάς. Τὰ γυναικόπαιδα, ἀπρόθυμα καὶ σκυθρωπὰ ἀκολουθοῦν. Ὁ πόνος τους εἶναι ἔκδηλος καὶ ἡ ἀπελπισία τους μεγάλη. Τὸ ἀβέβαιο, τὸ ἄγνωστο τοὺς τρομάζει. Ἡ ἀπόγνωση τοὺς ἔχει κυριεύσει.

Ὑποπτοι ἔνοπλοι Τοῦρκοι, σκορπισμένοι ἀνάμεσα στ' ἁμάξια τοὺς συνοδεύουν. Ἔξαφνα πυκνοὶ πυροβολισμοὶ ἀκοῦονται καὶ ἄγριες τούρκικες φωνὲς τοὺς διατάζουν νὰ ἐγκαταλείψουν τ' ἁμάξια καὶ νὰ φύγουν Ἡ στιγμὴ ἦτο τραγική. Ἡ ἀτελπισία καὶ ἡ ἀπόγνωσή τους ἔχει ἀποκορυφωθῆ. Τί νὰ κάνουν;

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔμειναν

Συνέχεια εἰς τὴν 5ην Σελίδα

ΟΙ ΑΤΑΦΟΙ

Σὴν στράταν τῆ Πεπερεκῆ σὸ Τοροσκὼφ μερέαν,
ἤντσαν διαβαίν' κι' ἀντιδιαβαίν', ἀκούει ἕναν λαλίαν,
νὰ 'βγαίν' βαθέα ἀσὴν γὴν κι' ἀσὰ κοφουλοκώλια,
ν' ἀντιδονῆ λυπητερὰ καὶ φαρμακὼν' τον κόσμον.

▲

Ἀέρας κουβαλεῖ ἀτο ψηλὰ σα ραδομύτια,
διαβαίν' παῖρια ἀδέβατα κι' ἀντιδιαβαίν' τσαῖρια,
τὰ ποταμόπα ἀκουν' ἀτὸ καὶ τουροκεύ ἡ Κιούρα
καὶ τὰ πουλόπα παιρνατο καὶ φέρ'ν ἀτο σὰ λίβια.

▲

Ἥλιος ἂν ἔν' ἀποφοβίζ' ὀαδεύ' τερεῖ ὀπίσ' ἀτ',
κι' ἂν ἔν' ἡλιοβασιλεμαν κοντοστέκ' κι' ἀφουκρᾶται.
Κι' ἀκούει, μωριων γόγγυσμαν γροιάδων κὰρακάλια,
καὶ κοριτσίων πάλεμαν καὶ τυφεγκῆ λαλίας.

▲

Βαργκίγματα, κουΐσματα, κλαψίματα καὶ πόνια,
κατάρας, μυρολόγεμαν καὶ τουρκοκαλατσίας.
Τρομάζ' καὶ ἀχπαράγεται καὶ ρουζ' ἀφ' κὰ καὶ σκοῦται,
καὶ ὀαδιρεύ' κι' ἀποστραιτζ' καὶ πάει νὰ χαλαλοῦται.

▲

Κι' ἐλέπ' τὸ γαῖμαν καφουρίζ' καὶ κοκκινίζ' τὰ χιόνια,
καὶ τὰ κορμία ὁλόγυμνα σὰ μεσοστράτια κεῖνταν,
ἀγνώριστα, ἀσάλευτα καὶ καταματωμένα,
καὶ τὸν Ἁη—Χαράλαμπον νὰ κόφτ' τὴν λειτουργίαν.

▲

Κι' ἕνας ἀητὸς ἀπὸ ψηλὰ φτουλίεται καὶ κλαῖει,
σαλεύ' τὰ μαῦρα τὰ φτερά τ' καὶ πουὀτουρίζ' καὶ λέγει.
«Ἀδᾶ ἐπέμναν ἄιαφοι κι ἀδικοσκοτωμένοι,
τὸν κόσμον ποὺ 'κι' ἐχάρανε μουράτια ποὺ 'κι ἐπῆραν.
Οἱ ἄλλ' τὰ ράδια ἐπήρανε καὶ τ' ἀπιδεβασέας
καὶ τ' ἔμορφα κορτσόπαιδα, ἐτοῦρκεψαν, 'κὶ φαίνταν»

ΔΗΜ. ΚΑΝΟΝΙΔΗΣ

Η ΙΜΕΡΑ ΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ ΤΟΥ 1918

Ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος Στέφανος Γρηγοριάδης (ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀρχιμεταλλουργοῦ τῆς Ἀργυρουπόλεως Ἰω. Γρηγοράντη) ἐτόνιζε, ὅταν ἐγένετο λόγος διὰ τὴν Ἴμεραν, τὴν ζωηράν του ἀνάμνησιν ἀπὸ αὐτὴν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1918. Ὅταν μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ρωσσικοῦ στρατοῦ ἐπανῆλθον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παντοῦ ἐπεκράτει ἀγωνία καὶ σύγχυσις, εὑρέθη περαστικὸς εἰς τὴν Ἴμεραν.

Τοῦ ἔκαμε ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ τόνωσιν ψυχικὴν ἡ ψυχραιμία καὶ ἡ σύνεσις μὲ τὴν ὁποίαν ἀντιμετώπισαν τὴν κατάστασιν οἱ πρόκριτοι τῆς Ἴμερας.

Ἀφοῦ ἀνεμέτρησαν ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα, ἀπεφάσισαν νὰ μὴ μετακινηθῆ τὸ μεγαλοχώρι καὶ ἔλαβον ὅλα τὰ μέτρα διὰ τὴν ὑπεράσπισίν του ἀπὸ τοὺς «τσέτες». Οἱ νέοι ὡπλίσθησαν καὶ σκοποὶ ἀπὸ τὰ ὑψώματα ἐπέβλεπον νύκταν καὶ ἡμέραν τὰς διαβάσεις.

Ὅταν τὸ Λερὶ ὑπέστη τὴν προσβολὴν ἀπὸ τοὺς Τσέτες, οἱ ἔνοπλοι Ἰμεραῖοι ἔσπευσαν ἀμέσως μὲ ὀλίγους Κρωμναίους εἰς βοήθειαν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ βουνὸ Ἄκγερη μέσα στὰ χιόνια, ἤρχισαν νὰ ρίπτουν δοκιμαστικοὺς πυροβολισμούς. Ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοι ἀφοῦ κατελήστευσαν τὴν νύκτα τὸ Λερί, ἀπεσύρθησαν. Ὅλοι οἱ κάτοικοί του κατέφυγον τότε εἰς τὴν Ἴμεραν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μερικοὶ εἰς τὰ πλησιόχωρα τῆς Τραπεζοῦντος. Οἱ Τσέτες δὲν ἐτόλμησαν νὰ προσβάλουν τὴν Ἴμεραν, διότι ἐθρυλεῖτο, ὅτι διέθετε ἰσχυρὰν ἄμυναν. Ἀργότερον, ὅταν ὁ αἱμοβόρος Κόρσαλεχ μὲ ὀλίγους ὁπαδούς του εἰσῆλθε συνοδεία τοῦ μικτάρη τοῦ Λερὶ Κοντογουλίδη εἰς τὴν Ἴμεραν ὡς κρατικός, οἱ νέοι τὸν ἐτριγύρισαν χωρὶς ὅπλα. Περίφοβος ἔσπευσε νὰ ἀπομακρυνθῆ καὶ ὅταν οἱ νέοι ἔρριψαν μερικοὺς πυροβολισμούς, ἠκούσθη νὰ φωνάζῃ εἰς τοὺς συντρόφους του. «Μὴ πυροβολεῖτε». Δὲν ἤργησεν ὅμως νὰ λάβῃ μάχαιραν ἀπὸ τοὺς αὐθέντας του, ὅτως καὶ ὁ θηριώδης Τοπὰλ Ὀσμὰν τῆς Κερασοῦντος. Ἡ Ἴμερα ἔγινε τὴν κρίσιμον ἐκείνην ἐποχήν, μέχρι τῆς ἀνακωχῆς τοῦ Νοεμβρίου 1918 τὸ συμβουλευτικὸν κέντρον τῶν Ἑλληνικῶν χωρίων τῆς περιοχῆς. Δύο φορὲς νέοι της ἥρπασαν τὰ ὅπλα καὶ ἔσπευσαν εἰς τὴν Κρώμνην, ποὺ τοὺς εἰδοποίησε, ὅτι λῃσταὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰ πέριξ της.

Α.Φ.

Η ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Ὁμιλία τοῦ δικηγόρου καὶ δημοσιογράφου κ. Ἠλία Θεοφυλάκτου κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐν Νικαίᾳ μνημόσυνον τελετὴν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος

(*Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου*)

Ἀφ' ἧς ὅμως ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία εἰς τὸ Βυζάντιον ἔπαυσε νὰ εἶναι ἐνεργὸς ἐκδήλωσις ἐν τῇ πολιτείᾳ του, περιορισθεῖσα εἰς ἐξωτερικοὺς μόνον τύπους, καὶ κατήντησε δεισιδαιμονία, φανατισμός, καὶ ἀσκητισμός, ἠμαυρώθη τοῦ Βυζαντίου ἡ αἰγλη, καὶ διεβρώθησαν τὰ Ἰδεώδη Πατρίδος, Ἔθνους, Κράτους δικαίου, Φιλανθρωπίας, Προόδου, Ἀλληλεγγύης.

Οἱ Βυζαντινοὶ μετεβλήθησαν εἰς ἀρνητὰς τῆς ζωῆς, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀσχολούμενοι παρὰ εἰς τὸ πῶς νὰ ἑτοιμάσουν τὴν ψυχήν των διὰ νὰ κληρονομήσουν τὴν αἰωνίαν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ζωήν, καὶ διεπληκτίζοντο εἰς τὰς δογματικὰς ἀντιθέσεις των.

Οἱ Τραπεζούντιοι ἐν ἀντιθέσει, κατανοοῦντες τὸν ρόλον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν, διάπλασιν, καὶ προαγωγὴν τῆς κοινωνικῆς ἀρετῆς, ἔθεσαν ἀρχῆθεν τὴν ἐπιροήν της εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἔθνους, καὶ τῆς Κοινωνίας, καὶ δι' αὐτῆς ἐδραίωσαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Ἕλληνος τὴν Ἰδέαν τῆς Πατρίδος, καὶ τὴν πίστιν εἰς τὰ Ἰδεώδη τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ.

Εἰς τὰ ὀλίγα μοναστήρια τῆς Τραπεζουντιακῆς χώρας οἱ μοναχοὶ δὲν προσηύχοντο μετρῶντες τὶς χάνδρες τῶν κομβολογίων των ὡς ἔπραττον οἱ Βυζαντινοί, ἀλλ' ἐκαλλιέργουν τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν ὡς διδάσκαλοι τοῦ Γένους, καὶ ἐνέπνεον μὲ τὴν πίστιν των πρὸς τὰ ὑψηλὰ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας διδάγματα, τὸν παλμῶδη ὀργασμὸν τῆς δημιουργίας.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο στοιχεῖον καταμαρτυρεῖ τὴν ἀναμφισβήτητον διαφορὰν μεταξὺ Βυζαντινῶν καὶ Τραπεζουντίων. Τὸ Δημοτικὸ τραγοῦδι.

Ὅπως γνωρίζομεν, τὸ Δημοτικὸ τραγοῦδι, ὡς ἔκφρασις τῆς λαϊκῆς ψυχῆς εἰς τὰς ποικίλας καὶ πολυμόρφους αἰσθησιακάς της ἐκδηλώσεις, ἀποτελεῖ τὸ βασικώτερον καὶ γνησιώτερον στοιχεῖον διὰ τὴν μελέτην τοῦ χαρακτῆρος ἑνὸς Λαοῦ. Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ στοιχεῖον θὰ ἀνεύρῃ ὁ ἐρευνητὴς ἱστορικὸς ἢ λαογράφος, καὶ θὰ θέσῃ ὑπὸ κρίσιν τὰ συναισθήματα τὰ ὁποῖα περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον τὸν συγκινοῦν, διὰ νὰ συμπεράνῃ μὲ τρόπον ἀσφαλῆ καὶ ἀδιάβλητον τὸ βάθος καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ ψυχικοῦ του κόσμου, τὰς ἀνησυχίας του, τὰς ἀδυναμίας του, τοὺς πόθους του, τὰς ροπάς του. Τὸ Ποντιακὸ δημοτικὸ τραγοῦδι ὑμνεῖ τὴν ζωήν, τὴν δημιουργία, τὴν χαρά, τὸν ἔρωτα, τὴν Πατρίδα, τὴν ἐλευθερία. Καὶ εἰδικῶς τὸ ἀκριτικὸ ἔπος καταμαρτυρεῖ ἀδιασείστως τὴν ἀγάπη τοῦ Ποντίου πρὸς τὴν ἐλευθερία, καὶ καθρεπτίζει τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῆς Πατρίδος.

Ἂν θελήσωμε νὰ ἀναζητήσωμε εἰς τὴν ἀνύπαρκτον Βυζαντινὴν ποίησιν ἢ λογοτεχνίαν, αὐτὴν τὴν παλμώδη ἔκφρασιν τοῦ Ποντιακοῦ Δημοτικοῦ Τραγουδιοῦ, ματαίως θὰ κοπιάσωμε. Δὲν θὰ εὕρωμε παρὰ μόνον κλαυθμηρισμούς, καὶ στείρας πρὸς τὸ ὑπερπέραν Ὑμνωδίας.

Αὐτὰ ἔχων ὑπ' ὄψει του ὁ βαθύνους καὶ διορατικὸς Ἰωάννης ὁ Β΄, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐνσωματώσῃ καὶ τὸ Βυζάντιον εἰς τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζοῦντος, διὰ νὰ ἀπωθήσῃ οὕτω τὸν κίνδυνον ὃν διέβλεπε ἐκ τῆς οὐχὶ ἐποικοδομητικῆς διὰ τὴν Ἐθνικὴν ἑνότητα στείρας πολιτικῆς τοῦ Βυζαντίου. Πρὸ τοῦ κινδύνου ὅμως νὰ συνθλιβῇ πολιτικῶς ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν κομματικῶν διαμαχῶν καὶ ἀντιθέσεων ἃς τὸ Βυζάντιον ὑπέθαλπε, ἴσως δὲ καὶ διότι κατενόησε τὸ ἀνέφικτον τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ μεγαλεπηβόλου σχεδίου του ὑπὸ τὰς ἐπικρατούσας τότε συνθήκας ὡς ἀνώριμον, ἀνακρούει πρύμναν, καὶ κατόπιν διαπραγματεύσεων μετὰ τῶ Βυζαντινῶν θέτει τέρμα εἰς τὰς μεταξὺ τῶν δύο Αὐτοκρατοριῶν διενέξεις, συνάπτει συμμαχίαν μὲ τὸ Βυζάντιον, ἀφοῦ προηγουμένως συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου Εὐδοκίαν καὶ ἀπεδέχθη νὰ μὴ φέρῃ πλέον τὸν μεγαλοπρεπῆ τίτλον « Αὐτοκράτωρ Ρωμαίων », ὀνομασθεὶς «Αὐτοκράτωρ Ἀνατολῆς, Ἰβήρων καὶ Περατίας, καὶ νὰ ἀποβάλῃ κατ' ἀξίωσιν πάντοτε τῶν Βυζαντινῶν τὴν μίαν κεφαλὴν τοῦ δικεφάλου ἕως τότε ἀετοῦ, ὡς ἐθνοσήμου τῆς Τραπεζουντιακῆς Αὐτοκρατορίας.

Μετὰ περίοδον ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ πολέμων μεθ' ὁμόρων, εἰς τὸν θρόνον τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος ἀνέρχεται τό ἔτος 1349 ὁ νεαρὸς Ἀλέξιος ὁ τρίτος, ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ ὁποίου διαρκεσάσης τεσσαράκοντα περίπου ἔτη, ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος μεσουρανεῖ εἰς δόξαν, πλοῦτον, παιδείαν, μεγαλοπρέπειαν, καὶ κοινωνικὴν εὐημερίαν.

Αἱ ὅλως ἐξαιρετικαὶ διοικητικαὶ ἱκανότητες τοῦ Μεγάλου αὐτοῦ Κομνηνοῦ, ὁ ψυχικός του δυναμισμός, ἡ ἐπιμελημένη μόρφωσίς του, ἡ πολιτικὴ του διορατικότης, αἱ φιλελεύθεραι καὶ προοδευτικαὶ κοινωνικοπολιτικαὶ ἀντιλήψεις του, ἀποτελέσασαι μάλιστα καὶ στόχον τῶν ἀριστοκρατικῶν τῆς ἐποχῆς φατριῶν, ἡ γοητεία τὴν ὁποίαν ἤσκει ἡ ἀνωτερότης του καὶ ἡ κρυσταλλένια ψυχικὴ ἀρχοντιά του, φέρουν τὴν Τραπεζοῦντα ὡς Κράτος, ὡς ὀργανωμένην κοινωνίαν, ὡς κέντρον παιδείας, καὶ πηγὴν γνώσεων καὶ σοφίας, ποὺ θὰ ἐζήλευον —χωρὶς ὑπερβολήν—καὶ σημερινὰ προηγμένα Κράτη.

Ὁ μέγας Τραπεζούντιος φιλόσοφος Βησσαρίων, ἐξαίρων τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου ἀποκαλεῖ τὴν Βασιλείαν του θεόπεμπτον, καὶ τὴν Τραπεζοῦντα «Πνευματικὸν ἐργαστήριον τῆς Οἰκουμένης ἁπάσης». Ἡ μεγαλειώδης τῆς παιδείας ἄνθησις ἐν Τραπεζοῦντι, καὶ ἡ ὑψηλὴ πολιτικὴ στάθμη τὴν ὁποίαν ὁ Τραπεζουντιακὸς Οὐμανισμός, ἀκόλουθος τῶν ὑψηλῶν Πλατωνικῶν δογματικῶν ρήσεων ἐδημιούργησε, φέρουν τὴν Τραπεζουντιακὴν διανόησιν, πρόδρομον τῆς πνευματικῆς τοῦ κόσμου ἀναγεννήσεως.

Κατὰ πανθομολογουμένην ἀλήθειαν, ἐπιστημονικῶς ἀδιάβλητον, ὁ Τραπεζουντιακὸς στοχασμός, καὶ ἡ Ποντιακὴ διανόησις, ὑπῆρξαν τὰ παλμῶδη ζωντανὰ πρωτοκύτταρα τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγεννήσεως, ὡς πρωτοπόρου τῆς παγκοσμίας τοιαύτης, διότι ἡ Τραπεζοῦς διέπλασε καὶ συνέθεσε τοὺς πνευματικοὺς ταγούς, καὶ τοὺς γίγαντας τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, οἵτινες ὡς διδάσκαλοι τῆς κλασσικῆς, Ἑλληνικῆς παιδείας, μετελαμπάδευσαν τὸ ζώπυρον τοῦ Ἑλληνικοῦ φωτὸς εἰς τὴν Δύσιν, ἱδρύσαντες ἐκεῖ Σχολάς, Ἀκαδημίας, καὶ Πανεπιστήμια, ὅπου ἐθάλπετο τὸ ὑπερόχου κάλλους, ἀσυγκρίτου μεγαλείου καὶ ἀκτινοβολίας, ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξιστόρισιν τῶν τελευταίων τραγικῶν ἡμερῶν τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ ἀκολουθήσωμεν νοερῶς τὴν δραματικὴν πορείαν πρὸς τὸ θλιβερὸν τέρμα τοῦ Ποντιακοῦ Μεγαλείου, θὰ πρέπει μὲ πολλὴν εὐλάβειαν νὰ σταθῶμεν εἰς τὴν μνήμην τοῦ προτελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος, τοῦ Ἰωάννου τοῦ τετάρτου, τοῦ ἀποκαλουμένου Καλλογιάννη.

Ἡ πολιτικὴ διορατικότης τοῦ ἀνδρὸς κατανοεῖ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ὅτι μόνον ἰσχυρὸν καὶ συνεκτικὸν σύστημα συμμαχιῶν, μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τῆς Δύσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν, χωρεῖ θαρραλέως, καὶ μακρὰν τῶν ἀνεδαφικῶν διὰ τὴν ἐποχὴν δογματικῶν πολιτικῶν δοξασιῶν, καὶ μὲ ρεαλιστικὴν διπλωματικὴν τακτικὴν εἰς διαπραγματεύσεις μεθ' ὁμόρων, ὁμοδόξων καὶ μὴ Κρατῶν, ἐπιτυχὼν δι' οἰκονομικῶν κυρίως παραχωρήσεων, συγκοότησιν ἰσχυρᾶς ἀμυντικῆς ἀσπίδος κατὰ τῶν Τούρκων, ἐν μετώπῳ κοινῷ μετὰ τῶν Τουρκομάνων τοῦ Οὐζοὺν Χασάν, τῆς πανισχύρου Σινώπης τοῦ Ἰσμαήλ, τῶν Μεγγρέλων, καὶ τῶν Ἀρμενίων. Αἱ ἐπιτυγίαι του τὸν ὠθοῦν εἰς τὴν σκέψιν νὰ μετατρέψῃ τὰς ἀμυντικὰς συμμαχίας του εἰς ἐπιθετικὰς κατὰ τοῦ Μωάμεθ, βασίμως πιστεύσας ὅτι ἠδύνατο ἴσως νὰ συντριβῇ ὁ βάοβαρος καὶ νὰ σωθῇ ὁ Πολιτισμός.

Κρίνας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἐνεργόν δυναμικὴν τῆς Δύσεως συμπαράστασιν, κατορθώνει δι' ἐπιδεξίων διπλωματικῶν χειρισμῶν νὰ φέρῃ τοὺς Λατίνους νά σκέπτωνται τό πρᾶγμα σοβαρῶς. Θὰ ἐπετύγχανε ἴσως νὰ στεφθῇ ἡ προσπάθεια αὕτη ὑπὸ ἐπιτυχίας, νὰ σωθῇ ἡ Αὐτοκρατορία, καὶ ἄλλη νὰ ἦτο ἡ σημερινὴ τοῦ Κόσμου ὄψις, ἐὰν ὁ θάνατος ἤργει ὀλίγον τι νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν Καλλογιάννην, καὶ ἐάν, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἐξερριζοῦτο ἀρχῆθεν θαρραλέως ἡ ἐν τῷ προσώπῳ ἑνὸς ἰσχυροῦ τῆς ἐποχῆς ἀντίδρασις.

Ἀλλὰ ἡ μοιραία διὰ τὴν Τραπεζοῦντα ὥρα τοῦ θανάτου ἐγγίζει. Ἐκ θεμελίων τὸ ὑπέροχον ἐπίτευγμα τῆς Ἑλληνικῆς δημιουργίας σείεται.

Τὸ περίλαμπρον ἄστρον τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας ἐσκόρπιζε τὸ ζωογόνον πνευματικὸν φῶς του εἰς τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον καὶ ἐστήριξε τοῦ Γένους τὰς ἐλπίδας, κλίνει πρὸς τὴν δύσιν του. Σκότος βαθύτατον θὰ καλύψῃ τὸν γαλανὸν ἐλεύθερον καὶ χαρούμενον τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος μας οὐρανόν.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ θέρος τοῦ ἔτους 1461.

Εἰς τὸν θρόνον τῆς ἐνδόξου Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος εὑρίσκεται πρωταγωνιστὴς τοῦ δράματος ὁ ἀτυχής, καὶ τόσον ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ἀδικηθεὶς Δαβίδ ὁ Μέγας Κομνηνός, σκληρῶς ἀγωνιζόμενος νὰ περισώσῃ τὴν ἀπομονωθεῖσαν καὶ ἀποκοπεῖσαν τοῦ Ἐθνικοῦ κορμοῦ Αὐτοκρατορίαν.

Ὅλοι οἱ ὅμοροι ἰσχυροὶ σύμμαχοι, ὅπως ὁ Ἰσμαὴλ τῆς πανισχύρου Σινώπης, ἤτις καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπὸ θαλάσσης ἀκατάλυτον προκάλυψιν διὰ τὴν Τραπεζοῦντα, ὑποτάσσεται εἰς τὸν κατακτητήν, καὶ συντρίβεται ὁ πιστὸς σύμμαχος Οὐζοὺν Χασὰν τῶν Τουρκομάνων, ὁ σκληρὸς αὐτὸς πυρὴν τοῦ ἀντιστασιακοῦ κατὰ τοῦ κατακτητοῦ συνασπισμοῦ.

Μόνος πλέον ὁ μεγάλος εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ ἦθος Δαβίδ, χωρὶς φίλους, χωρὶς συμμάχους, καὶ οὐδεμίαν ἐλπίδα βοηθείας ἀπὸ τὴν Δύσιν, ἑτοιμάζει ἀπτόητος τὸ ΟΧΙ του εἰς τὴν βίαν καὶ τὸ ἄδικον, ἕτοιμος διὰ τὸν βωμὸν τῆς ὑπερτάτης θυσίας χωρὶς γογγυσμὸν καὶ λιποψυχίαν.

Ἀλλὰ τὴν ἱερότητα τῶν στιγμῶν τῆς ὑπερτάτης θυσίας ἔρχεται νὰ μολύνῃ ὁ κατάπτυστος Ἀμοιρούτσης, πρωτοβεστιάριος, οἰωνεὶ τουτέστιν πρωθυπουργός, καὶ πρωτεξάδελφος ἀπὸ μάννα τοῦ Μαχμοὺτ Πασᾶ, ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωάμεθ εἰς τὴν κατὰ τῆς Τραπεζοῦντος ἐκστρατείαν.

Πεισθεὶς ὁ Δαβὶδ εἰς τὰς εἰσηγήσεις του, περὶ ἐντίμου εἰρήνης καὶ συνθηκολογήσεως ἦν ἠδύνατο οὗτος (ὁ Ἀμοιρούτσης) νὰ ἐπιτύχῃ λόγῳ καὶ τοῦ στενοῦ συγγενικοῦ δεσμοῦ του μετὰ τοῦ Τούρκου ἀρχιστρατήγου Μαχμούτ, ἀποδέχεται ταύτας ὡς λύσιν σωτηρίαν εἰς τὸν ἄνισον ἀγῶνα, καὶ παραδίδει τὴν Τραπεζοῦντα κατόπιν πολιορκίας μηνὸς περίπου, τὴν 15ην Αὐγούστου ἢ καὶ ὀλίγον ἀργότερον τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς, ὑπὸ τοὺς πενθίμους ἤχους τῶν σημάντρων τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ τὰ πένθιμα σαλπίσματα τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων εἰς τὴν ὑποστολὴν τῆς σημαίας τοῦ μονοκεφάλου ἀετοῦ.

Ἀλλ' ἂν εἶναι ὁ Χάρος χαλαστής, εἶναι καὶ χάρος πλάστης.

Ἡ ρωμαλεότης τῆς Ποντιακῆς φυλῆς μὲ συνακόλουθον τὴν πηγαίαν ἠθικήν της ἀντίστασιν, ἐπιτυγχάνει ὄχι μόνον ἀκεραίαν καὶ ἀνόθευτον τὴν Ἑλληνικὴν της συνείδησιν νὰ διαφυλάξῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρός τὰ πρόσω πορείαν της νὰ συνεχίσῃ, μὲ ἀκλόνητον τὴν πίστιν διά τὴν ἱστορικὴν της δικαίωσιν.

Ὑπὸ τὴν τέφραν τοῦ ὁλοκαυτώματος τό δένδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰδεώδους ἀντλῆσαν ζωὴν ἀπό τοὺς πλουσίους χυμούς τῆς γρανιτώδους πίστεως τοῦ Ποντιακοῦ Κόσμου, πρός τὴν Ἰδέαν, τὴν Μεγάλην Ἰδέαν, ἣν εὐθαρσῶς ἔθαλψαν μέ στοργὴν καὶ ζῆλον ἀκάματον, κατὰ τούς χρόνους τῆς δουλείας, καὶ αἱ τῆς Τραπεζουντιακῆς χώρας Ἱεραὶ Μοναί Βαζελῶνος, Σουμελᾶ, καὶ Περιστερεώτα, ἐπλήρωσε μὲ τοὺς καρπούς του ὁλόκληρον καὶ αὖθις τὸν χῶρον τῆς ποτέ καθέδρας τῶν γραμμάτων καὶ τῆς Σοφίας.

Ὡς εὐλαβεῖς προσκυνηταί τῆς προγονικῆς μας Μεγαλωσύνης, ἃς φέρωμεν τόν νοῦν καὶ τήν καρδίαν, πρός τοὺς μνημονευθέντας πρωτοπόρους καὶ Μάρτυρες Μεγάλους Κομνηνούς, καὶ ἐν τῇ ψυχικῇ ταύτῃ συνδέσει, ἃς ἀντλήσωμεν τό σθένος διὰ νέους ἀγώνας.

Ποιός ξέρει;

«*Ἡ Ρωμανία ἂν ἐπέρασεν ἀνθεῖ καὶ φέρει κι' ἄλλα*».

ΤΕΛΟΣ

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ἀπὸ τὶς τακτικὲς Κυριακάτικες ὁμιλίες τοῦ διακεκριμένου Γυμνασιάρχου καὶ λαογράφου κ. ΣΤΡΑΤΗ ΜΑΥΡΑΓΑΝΗ ἐκ τοῦ Στρατιωτικοῦ Ραδιοσταθμοῦ Θεσσαλονίκης μὲ θέμα «τὸ τραγούδι στὴ ζωὴ τοῦ Ἔθνους»

♣ Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

Τὴν ἐτυμολογικὴ εἰσαγωγὴ γιὰ τὸν Πόντο θὰ τὴν συμπληρώσουμε προσθέτοντας μερικὰ ἀκόμα

Τὸ ὄνομα «Εὔξεινος Πόντος» εἶναι μεταγενέστερο. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο τὸν Ρόδιο, πρῶτα ἡ θάλασσα αὐτὴ λεγόταν «Μέλας Πόντος», κατὰ δὲ τὸν Ἡρωδιανὸ «Μέλας Κόλπος». Παραδόξως καὶ σήμερα παρὰ τὴν ἐπίσημη ὀνομασία του, Εὔξεινος Πόντος, εἶναι γνωστότερος μὲ τὸ πρῶτο του ὄνομα, δηλ. Μέλας Πόντος, ἡ Μαυρηθάλασσα τῶν ναυτικῶν μας. Μὰ καὶ σ' ὅλες σχεδὸν τὶς Εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες ἔτσι εἶναι γνωστὴ ἡ θάλασσα αὐτή.

Μαύρη θάλασσα τὴν λένε γιὰ τὶς μεγάλες τρικυμίες, ἀλλὰ καὶ τὸ Εὔξεινος Πόντος, ἐφ' ὅσον τὸ ὄνομα ἐτέθη κατ' εὐφημισμόν, τὸ ἴδιο ἢ καὶ κάτι χειρότερο σημαίνει. Τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν τῶκλεψε ἡ Μαύρη θάλασσα. Τὸ πῆρε—θὰ λέγαμε μὲ τὴν ἀξία της καὶ—ὅπως λέγει ὁ Ἀπολλόδωρος—«εἰκότως γε· ἅπλουν γὰρ εἶναι τότε τὴν θάλατταν ταύτην καὶ καλεῖσθαι ἄξενον διὰ τὸ δυσχείμερον καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν περιοικούντων ἐθνῶν καὶ μάλιστα τῶν Σκυθικῶν», δηλαδὴ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον, εἶναι πολὺ φυσικὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ τοῦ Πόντου, γιατὶ ἦταν καὶ ὠνομαζόταν Ἄξενος Πόντος, ἀφ' ἑνὸς ἕνεκα τῶν μεγάλων τρικυμιῶν του καὶ ἀφ' ἑτέρου ἕνεκα τῆς ἀγριότητος τῶν γύρω κατοικούντων Ἐθνῶν καὶ μάλιστα τῶν Σκυθῶν, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν Στράβωνα ἐθυσίαζον κάθε ξένον, ἔτρωγαν τὶς σάρκες του καὶ ἔκαναν τὰ κρανία τους ποτήρια γιὰ κρασί.

Κατ' ἄλλον ἀρχαῖο συγγραφέα «τὸν Εὔξεινον ἅπλουν τε ὄντα καὶ Ἄξεινον θάλασσαν ποτὲ καλούμενον, Εὔξεινον οἱ ὕστερον κατὰ σχῆμα εὐφημιστικὸν μετεκάλεσαν», δηλ. αὐτὸ ποὺ καὶ σήμερα παραδεχόμαστε ὅτι «κατ' εὐφημισμὸν» ὀνομάζεται Εὔξεινος Πόντος. Ἄλλος συγγραφεὺς ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ Ἡρακλῆς τὸν ξεκαθάρισε καὶ ἀπὸ Ἄξενον τὸν ἔκαμε Εὔξεινον. «Ἡρακλέα κεκαθαρκέναι τὰ τῇδε καὶ εἰς Εὔξεινον μετασκευάσαι τὸν Ἄξενον». Καὶ κατὰ μίαν ἄλλην ἐκδοχὴν «εἰς Ἴωνας ἀνάγουσι τὸ τοιοῦτον ἀριστευμα, οἱ πόλεις πολλὰς ἐν τῇ παραλίᾳ ὤκισαν», ὅτι δηλ οἱ Ἴωνες τῆς ἄλλαξαν τὸ ὄνομα.

Πάντως, ὁποιαδήποτε ἐκδοχὴ καὶ ἂν δεχθοῦμε, ἕνα γεγονὸς παραμένει σταθερὸ καὶ ἀκλόνητο, ὅτι ἡ θάλασσα αὐτὴ μὲ τὶς μεγάλες τη. τρικυμίες ἦταν ἀπὸ τὰ παιλαιότατα χρόνια Ἑλληνική, ὅπως δείχνουνε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων ποὺ τὴν στόλιζαν γύρω τριγύρω καὶ τὶς ὁποῖες λεπτομερῶς μᾶς περίγραψαν ἀφ' ἑνὸς ὁ Ἀρριανὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἕνας ἀνώνυμος συγγραφέας μὲ περιγραφὲς ποὺ φέρουνε τὸν τίτλον «Εὐξείνου Πόντου περίπλους». Ἰδοὺ τὰ ἑλληνικώτατα ὀνόματά τους : Ἀπολλωνία, Μεσημβρία, Ὀδησσόπολις, Χερρόνησος, Θεοδοσία, Νυμφαία, Μυρμήκειον, Διοσκουρίς, Λίμνη, Τραπεζοῦς, Ζεφύριος, Λιμήν, Σινώτη, Κερασοῦς, Ἡράκλεια καὶ ἄλλες ἐξ ἴσου Ἑλληνικές, ἐξ ἴσου δικές μας.

Καὶ μπαίνουμε στὸ θέμα μας: «Τὸ Ποντιακὸ δημοτικὸ τραγούδι στὴ ζωὴ τοῦ Ἔθνους»

Ἀπὸ τὶς «Ἐκλογὲς» τοῦ Νικολάου Πολίτη θὰ πάρουμε τὸ πρῶτο Ποντιακὸ δημοτικὸ τραγούδι. Εἶναι τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐπιγράφεται «τὸ πάρσιμο τῆς Πόλης» καὶ εἶναι ὁ ἀντίλαλος ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ συμφορὰ τῆς 29ης Μαΐου τοῦ 1453, ποὺ συνεκλόνισε τὸ Πανελλήνιο.

Ὅπως ἦταν φυσικὸ ἔφτασε τὸ δυσάρεστο ἄγγελμα καὶ στὸν Πόντο καὶ ὁ λαϊκὸς τραγουδιστής, μὲ τὴν καρδιὰ βαρειὰ ἀπὸ τὸ πένθος, συνέθεσε τὸ ἐθνικό του μοιρολόγι, θλιμμένος καὶ ἀπαρηγόρητος.

Τ'ν Πόλην ὄντας ὥριζεν
ὁ Ἔλλεν Κωνσταντῖνον,
τὴν Πόλην τὴν Ἁγιὰ Σοφιὰ
το μέγαν Μοναστῆριν,
μὲ δεκαπέντε σήμαντρα,
μὲ δεκοχτὼ καμπάνες,
μὲ διάκους, μὲ ἀρχιερεῖς,
τοιπλάσιους ποπάδες.
Ψαλτάδες ὄντας ἔψαλλαν,
εὐχαριστῆτ' ὁ Θεός μου.

Ὁ τραγουδιστὴς μᾶς φέρνει στὰ καλά, στὰ ἔνδοξα χρόνια τῆς Βυζαντινῆς ζωῆς καὶ Αὐτοκρατορίας.

Σίτ' ἔψαλλαν, σίτ' ὥριζαν
τὴν Πόλ', τὴν Ρωμανίαν,
σημαίν' ἡ γῆ, σημαίν' ὁ Θεός,
σημαίνουν τὰ οὐράνια,
σημαίνει κι' ἡ Ἁγιὰ Σοφιὰ
τὸ μέγαν Μοναστῆριν
Στὴν ἔμπαν τοῦ ἡλίου μου
'στέκεν ὁ Πατριάρχης,
στὴν ἔβγαν τοῦ ἡλίου μου
'στέκεν ὁ βασιλιᾶς μου,
ὁ Βασιλιᾶς, ὁ Βασιλιᾶ,
ὁ Ἔλλεν Κωνσταντῖνον,
Ψάλλουν τὸ Ἅγιος ὁ Θεὸς
καὶ τὴν τιμιωτέραν.

Μὰ ἔρχονται τὰ μαῦρα χρόνια. Ἀπὸ τὴ στενὴ κερκόπορτα θὰ μποῦνε καὶ θὰ πλημμυρίσουνε τὴν Πόλη οἱ Ἀγαρηνοί Τὰ κακὰ μαντάτα θὰ τὰ φέρῃ ἕνα πληγωμένο πουλί, ποὺ μόλις μπόρεσε νὰ γλυτώσῃ καὶ νἄρθῃ νὰ φέρῃ τὰ μαῦρα γράμματα

Ἔρθεν πουλὶν κι' ἐκόνεψεν
'ς σ' Ἁγιᾶς Σοφιᾶς τὴν πόρταν
Τὸ ἕναν τὸ φτερούλ'ν ἄθε
'ς σὸ γαῖμαν βουτεμένον,
'ς σὸ ἄλλο τὸ φτερούλ'ν ἄθε
χαρτὶν βαστᾶ γραμμένον.

Μαῦρο τὸ γράμμα, ἀσύλληπτο τὸ μήνυμα καὶ ἀναπάντεχο. Τόσο ἀπροσδόκητο εἶναι τὸ μαντᾶτο ὥστε κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ παραδεχτῇ καὶ νὰ τὸ ἑρμηνεύσῃ. Σωστὴ σύγχυση φρενῶν προκάλεσε ἡ φοβερή, ἡ ἀπαράδεκτη αὐτὴ πληροφορία σ' ὅλους τοὺς μεγάλους, σ' ὅλους τοὺς τρανούς.

Ἀτὸ κανεὶς 'κι' ἀνάγνωσεν,
κανεὶς 'κ' ἐξέρ' ντὸ λέγει
μηδὲ κι' ὁ Πατριάρχης μου
μὲ ὅλους τοὺς ποπάδες.

Ἕνα μονάχα παιδί, ἕνα ἀγνὸ παιδί, μπόρεσε καὶ διάβασε τὸ γράμμα. Ἕνα παιδί, ἀνεύθυνο τελείως γιὰ τὴν μεγάλη συμφορά.

Ἕναν παιδίν, καλὸν παιδίν,
ἔρχεται κι' ἀναγνώθ'.
Σιτ' ἀναγνώθ', σιτ' ἔκλαιγεν,
σίτ' ἀτοὺς νὰ λέγῃ.

Κλαίει καὶ ὀδύρεται τὸ ἄτυχο παιδὶ γιὰ τὸ ἀγιάτρευτο κακό. Θρηνεῖ γιὰ τὴν ριζικὴ ἀλλαγὴ ποὺ ἔγινε στὸ καθεστὼς τῆς Πόλης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ν' ἀηλὶ ἐμᾶς, νὰ βάϊ ἐμᾶς,'
οἱ Γοῦρκ' τὴν Πόλ' ἐπαῖραν,
ἐπαῖραν τὸ βασιλοσκάμν'
ἐλλάγεν ἡ ἀφεντία.

Ὁ θρῆνος γιὰ τὸν ἐθνικὸ χαμὸ γέμισε τὸν ἀέρα καὶ μεταδόθηκε παντοῦ.

Μοιρολογοῦν τὰ ἐγκλησιάς,
«Ἐλλάγεν ἡ ἀφεντια»,
μοιρολογεῖ κι' ἡ Ἁγιὰ Σοφιά,
τὸ μέγαν Μοναστῆριν

Ἐπάνω στὴν ὥρα ἔρχεται καὶ ὁ βασιλιᾶς. Ἀπὸ τὴν τελευταία φάση τῆς μάχης δὲν πρέπει νὰ λείψῃ. Πρέπει νὰ χτυπήσῃ καὶ νὰ χτυπηθῇ, πρέπει νὰ πέσῃ γιὰ νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ μεγαλώσῃ στὴν Ἐθνικὴ συνείδησή. Τραγικὲς στιγμὲς γιὰ τὸν τελευταῖο Παλαιολόγο. Ἂν δὲν κονταρομαχήσῃ ἡρωϊκά, δὲν πρόκειται ποτὲ ν' ἀναστηθῇ. Ἂν δὲν πέσῃ παλληκαρίσια, δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ γίνῃ φλάμπουρο στὶς καρδιές μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἁρματώνεται γοργὰ καὶ πολεμᾶ καὶ χάνεται βασιλικά, ἡρωϊκά, ὁλότελα ἑλληνικά.

Ὁ βασιλιᾶς, ὁ βασιλιᾶς,
παογόριαν 'κ' ἐπαῖρνε.
Ἐπαῖρεν τ' ἐλαφρὸν σπαθίν,
τ' ἑλληνικὸν κοντάριν,
τσοῖ Τούρκους 'κρεῦγνεν 'ς σὸ σπαθίν,
τσοῖ Τούρκους 'ς σὸ κοντάριν.
*Τρι

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΤΟ ΡΕΒΟΛ

Τοῦ κ. Νεοκλῆ Νικολαΐδου

Ἕναν δεκαπενταύγουστον, ὁ Δημοσθένης ὁ Π. (ἄς μὴ λέγωμεν τὸ ἐπίθετον ἀτ'), ὁ Λάμπον ὁ Ποικιλίδης καὶ ὁ Πάντζιον ὁ Παμπουκτζῆς, ἐχπάσταν ὀσὴ Κρώμ' καὶ ἐπῆγαν σὴν Παναγίαν τῆ Σουμελᾶ νὰ προσκυνοῦνε.

Ἀνήμερα, ὕστερα ἀσὸ τερνέκ' ἐγύρ'τσαν ὀπίσ' μὲτ' ἕναν παρχανὰν νὰ ἔρχουνταν σὸ χωρίον. Σὴν παρχανὰν ἀπέσ' ἔτον καὶ εἶνας χέρα ἔμορφος καὶ ὀλίγον πα συυλβελίσα καὶ ὁ Δημοσθένης πα — νὰ ἔγωμε τὴν εὐχήν ἀτ'—σὸ βρακαζών' ἀτ' ὀλίγον πίσκος ἔτον, ἀσὸ γιάν ἀτς 'κ' ἐχπάγουτον. Οἱ συντρόφοι ἀτ' ἔλεγαν ἀτον: Δημοσθένη σ'κῶσον τὸ ποδάρ' καὶ ἄφ'ς τὰ τσουλβέδες, νὰ προφτάνωμε σὸ χωρίον, καὶ ἀδαπάν' κι' ἔσ' βόσκουνταν τοῦ Καραοσμάνογλου τὰ πρόβατα καὶ ἂν παίρ'νε μας μυρωδίαν τὰ σκυλία, νὰ ἐξέρτ'ς, θὰ ἐφτάγνε μας κομμάτια κομμάτια, ἔλα σ'κῶσον ποδάρ'.

Σ' ἀτὸ ἀπάν' ὁ Δημοσθένης σύρ' ὀπίσ' τὸ τσακέτον ἀτ' καὶ δεικνύζ' ἀτς ἕναν καταγλίδικον ρεβὸλ μετ' ἐννέα φυσέκια. Ἀβοῦτο, λέει ἀτς, ἐλέπετεν; Μὲ τ' ἀτὸ τὴν πίστ'ν ἀτουν ἀλλάζω, γιὸκ τὰ τσοπανόσκυλα τοῦ Καραοσμάνογλου, λυκούδια πα 'κὶ φογοῦμαι.

Ὁ Δημοσθένης 'κ' ἔκ'σεν ἀτς, τὴν δουλείαν ἀτ' σῆ χέρας τὸ γιάν, ἐκεῖν' ἐμπροδέβαν καὶ προτοῦ νὰ ἐφτάν'νε σὸν Ἄε-Ζαχαρέαν, νὰ καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Καρᾶ-Ὀσμὰν μὲ τοὶ τσοπάντ'ς καὶ τὰ μαντρόσκυλα, τρία πιρτὲν ἄγρια ἄγρια ἀπ' ἀδὰ κι' ἀπάν' ἄμον λύκ'.

Ἄμον ντὸ εἶδαν τὰ σκυλία ἔτρεξαν καὶ ἐμπροστά τουν ἔτον ἕναν ψηλὸν λιθάρ' ἐξέβαν ἀπάν. Σ' ἀτὸ ἀπάν' ἐφάνθεν ἀπὸ μακρὰ καὶ ὁ Δημοσθένης. Ἡ χέρα γιανᾶν 'κ' ἐδέκεν ἀτον καὶ ἔκοψεν τ' ὀμούτ' καὶ τρέχ' ν' ἀνταμών' τὴν παρέαν ἀτ' Εἶδεν ἀτς καὶ κουΐζ' ἀπὸ μακρά: νέπαι σταθέστεν, περ'μέστεν με, ἔρχουμαι. Ἐκ'σαν τὴν λαλίαν ἀτ' τὰ σκυλία καὶ ἐρροῦξαν ἀπ' ὀπίσ' ἀτ'. Τρέχ' ἀτὸς νὰ προφτάν' νὰ ἐβγαίν' ἀπάν' σὸ λιθάρ', ἄμμα 'κ' ἐπόρεσεν. Οἱ συντρόφοι ἀτ' γαραλαΐζνε τοὶ τσοπάντ'ς καὶ ἐκεῖν' πα σίτια κουΐζνε σίτια τρέχ'νε νὰ πιάν'νε τὰ σκυλία, ἄμμα ποῦ ἐκεῖνα, γρυλίζ'νε καὶ ὑλάζ' νε νὰ τρώγ' νε τὸν Δημοσθένην. Οἱ τσοπάν'κουΐζ'νε τὸν Δημοσθένην, ὅλαν ὀτούρ, ὀτούρ Κουΐζ' νε καὶ οἱ συντρόφοι ἀτ' ἀπὸ πάν' ὀσὸ λιθάρ', κάθ'κα κά' Δημοσθένη, κάθ'κα κά'. ('Ο σκύλον ἄμα κάθεσαι κά' 'κὶ πειροζ' σε, δηλοδὴ ὑποτογὴν θεωρεῖ ἀτο). Ἐκεῖν' κεντζ' νε, ἄμμα ὁ Δημοσθένης ἤχιά τ' ἐγέντον ἄμον κιρέτς, πεῦ νὸ ὀκούη. Ὁ Πάντζιον ἐτέρεσεν θὰ τρώγ'νε τὲν Δημοσθένην τὰ σκυλίο, ἐπάτεσεν καὶ ἐκεῖνεν δυνατὰ μὲ τὸ τρανὲν τὴν λυλίαν ἀτ', κάθ'κα κόσσα, Δημοσθένη μὴ φογᾶσαι κόθ'κο κόσσα.

Νέῖσα ἔκ'σεν ὁ Δημοσθένης, ἐκάτσεν κά' καὶ ἐνλῶστεν οἱ γιάν. Τὰ σκυλία ἄγρια ἄγρια ἐσίμωσαν τὸν Δημοσθένην καὶ ἐστάθαν ἐμπροστά τ'. Ἐπεκεῖ ἐγύρτ'σαν δύο τρία φορὰς ὀλόγερα τ', ἐμυρίσταν ἀτον, ἐμυρίσταν καὶ τὸ ρεβὸλ κρεμασμένον μὲ τ' ἕναν κουνάπ' σὰ μέσα τ', καὶ ἔσκωσεν τὸ ἕναν τὸ ποδάρ'ν ἀθε καὶ ἐτσίλτεψεν ἀπάν'. Ὑστερα ἐμυρίσταν τὸ ρεβὸλ καὶ τὰ ἄλλα τὰ δύο τὰ σκυλία, ἐτσίλτεψαν καὶ ἐκεῖνα ἀπάν' σὸ ρεβὸλ καὶ ἐκάτσαν κά'. Ὁ Λάμπον καὶ ὁ Πάντζιον ἐλιγῶθαν ἀσὰ γέλτα ἀπάν' σὸ λιθάρ' καὶ κρατοῦν τὴν κοιλίαν ἀτουν καὶ σίτια λέγ'νε ἀτον: μὴ λαΐσκεσαι Δημοσθένη, μὴ λαΐσκεσαι, κρύψον καὶ τὸ ρεβόλ, ἐπεβροτίεν καὶ ἐχάθεν.

Πολλὰ 'κ' ἐπέρασεν ἐπρόφτασαν καὶ οἱ τσοπάν', ἔδεσαν καὶ ἐπῆραν τὰ σκυλία ὀπίσ' σὰ πρόβατα Ἀσοῦ ἔφυγαν καὶ ὕστερνά, ἑκατῆβαν ἀσὴν πέτραν ὁ Λάμπον καὶ ὁ Πάντζιον λιγωμέν' ἀσὰ γέλτα καὶ σίτια γελοῦν σίτια λέγ'νε: Δημοσθένη ποῦ ἔν' τὸ ρεβόλ ἶσ'; σκυλία τεγινὲ καὶ λυκούδια πα 'κὶ φογᾶσαι. Φύλαξον ἀτο ἀτώρα γιὰ τὰ κάτας τῆ χωρί'.

Ἐκεῖνος ἀσοῦ ἔρθεν σὸν ἑαυτόν ἀτ' καὶ ἐδέβεν ὁ φόβος ἀπὸ πάν' ἀτ', γυρίζ' ἄσκεμα ἄ σκεμα καὶ λέει ἀτς: Ἄς ἐξέρετεν, πᾶμε σὴν Κρώμ' καὶ κατ' λέτεν ντ' ἐγέντον, μὰ τὴν πίστιν μ', τοὶ σκυλί' τ'ἄχτι μ' σὲ σᾶς θὰ παίρω, θὰ ἐφτάγω ἕναν κακόν, κρατέστεν τὰ στόματα σουν.

Ἔρθαν σὴν Κρώμ', σὰ φανερὰ κανὰν τιδὲν 'κ' εἶπαν, σὰ κρυφὰ ἄμμα οὔλτ'ς εἶπαν ντ' ἐγέντον μὲ τοῦ Δημοσθένη τὸ ρεβόλ.

Σὰ κρυφὰ ἐντῶκεν καὶ σ' ἐμὸν τ'ὤτὶν καὶ ἐγώ πα κρυφὰ λέγω σας ἀτο καὶ νὰ λελεύω σας κανὰν σὰ φανερὰ τιδὲν μὴ λέτεν γιατὶ 'κὶ θὰ ἐγλυτώνω ἀσὸ ρεβὸλ τοῦ Δημοσθένη.

ΟΥΣΝΕ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΘΑ ΛΕΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Τοῦ κ. Κων. Ἀρ. Παπαδοπούλου

Ὅταν ἐτελείωσαμε τὸ Δημοτικὸν σὴν Κιστρετσογλὸν καὶ ἐσέβρμε σὸ Γυμνάσιον, ὁ Ἰυμνασιάρχης ἔμεν ἕνα μεσημέρ' ἐρώτεψεν μας ὁ' ἕνον οἴθεσον ὀπέσ καὶ ἔλεγε μας πᾶς πρέπ' νὰ φέρνεμες ὀπ' ὀτάρο καὶ ὕστερνὰ ἔξω ἀσὸ Γυμνάσιον, μὲ τὸν κέρμα. Ἔλεγε μας νὸ νὸ εἴμες φρόνιμοι καὶ σιβαρὶ σὰν δρέμες καὶ νὸ γοιμτεῖμε τεῖ μειζοτέρτ'ς ἔμεν ἔθεν ἀντομάνεμ' ὄτς.

Ἕνον ρεαῖ σίτια πάγω σὸ Γυμνάσιον ὀντεμάνω τὸν Σωτήρ',—ἕνον σιβρσιὸν μειζότερον τῆ μαγολᾶς ἔμεν καὶ ὀλίγον πα ἰδιότροπον — νὰ πάη σὴν ἀγκράν. Ἄμον ντὸ ἐσούμασα τεν εἶπα τεν «κολήμερο» καὶ ἐκκκινίασα ὀσὴν ἐντροπήν.

Ἐκεῖνος πα ἐτέρεσε με ζαματὸ ὀπὸ πάν' τῆς ὀφκὰ καὶ ἐπεκεῖ εἶπε με: Νέπαι, ἐγέντουσνε ἀνθρωπος θὰ λὲς καὶ καλημέρα! Ἐφύγεν ὀπ' ἔμπροστά μ'.

Ἐγὼ ὀσὴν ἐντροπή μ' ντὸ τὸ ἐποῖνα 'κ' ἔξερα, τευλευχτὰ ἐδέβα πλὸν καὶ ἐπῆγα σὸ Σχολεῖον καὶ εἶπα σὸ ποιδία ντὸ ἔπουθα. Ἀπ' ἀτότε ἐγροῖξα πῶς ἄλλα λέγ'νε σὸ Σχολεῖον καὶ ἄλλα γίν'ταν ὀξυνέσ'.

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗ ΟΜΜΑΤΙΑΣΚΕΤΑΙ

Τοῦ κ. Χαραλ. Ἰωαννίδου (Κόμανον—Κοζάνης)

Ὁ Βασίλ'τς ἀσὸ χωρίον ἐμουν εἶχεν ἕναν χτῆνον, τὴν Ἀπρίλα. Πολλὰ καλὸν χτῆνον ἔτον ἡ Ἀπρίλα, πολλὰ γάλαν ἀλμέχτουτον καὶ ὁ Βασίλ'ς ἤμον τ' ὀμμάτια τ' ἐτέρνεν ἀτο. Κάθαν ἡμέραν ἐπαῖρνεν ἀτο καὶ ἐπέγνεν ἐβόσκιζεν καὶ ἐκαλοβόσκιζεν ἀτο.

Ἕναν ἡμέραν ἀσοῦ ἐγύρ'τσεν σ' ὀσπίτ' ἀσὸ βοσκίον, κάτ' ἔπαθεν τὸ χτῆνον, ἔπεσεν κά' καὶ κρούει τὰ λάχτας, θὰ ψοφᾶ καὶ στέκ'. Ὁ μαῦρον ὁ ἐρίφ'ς θὰ χάν'τ' ἀχούλ'ν ἀτ', ντὸ νὰ ἐφτάη 'κὶ ξέρ' κουΐ' τὴν καρὴν ἀτ'. Ἔρθεν καὶ ἐκείνε πα, ἐλέπ' τὸ χτῆνον καὶ πατεῖ καὶ γαραλαΐζ' καὶ λέει:

— Ἀφωρισμέν'τσα ἐκείνε ἡ χέρα, πῶς ὀμματίασεν τὸ χτῆνον. Ὅνταν ἐδεβαίνες ἀπ' ἐκέσ' τὸ πρωῖ ὅλον τὸ χτῆνον ἐτέρνεν. Νὰ ἐβγαίν τ' ὀμμάτ'ν ἀτς. Ἄς κουΐζωμε τὴν Μαρίαν νὰ γητεύη ἀτο.

Ἔρθεν ἡ Μαρία, ἐπαῖρεν ἕναν ψαλίδ' καὶ ἕναν κουκούτσ' ἅλας, ἐγυρώκλωσεν ἀτὰ ἀπάν' σὸ χτῆνον, κατ' ἔλεγεν πα, τὸ χτῆνον πολλὰ 'κ' ἐπέρασεν ἐσκῶθεν σὸ ποδάρ', ἐγέντον καλά.

Ἀτότε ὁ Βασίλ'ς σίτια ἐχαΐδευεν τὸ χτῆνον, ἐκούνιζεν τὸ κιφάλ'ν ἀτ' καὶ εἶπεν:

—Ἐξέρω ἐγὼ ντὸ θὰ ἐφτάγω ἀπ' ἀτώρα. Ὅνταν θὰ περάνω ἀσῆ χέρας τ' ὀσπίτ' κι' ἔσ' ἀλλομίαν μὲ τὸ χτῆνον, θὰ ἐβγάλω τὰ ἄκλερα μ', θὰ λαΐζω ἀτα, νὰ τερῆ ἐκεῖνα ἡ χέρα καὶ νὰ μὴ ἐλέπ' καὶ ὀμματιάζ' τὴν Ἀπρίλαν ἐμουν.

ΝΤΟ ΘΑ ΕΠΣΙΝΕΝ Ο ΓΙΑΝΝΕΣ

Τοῦ κ. Γεωργ. Πηλείδη (Νέα Σάντα—Κιλκίς)

Ὁ Θεοδόσης ἔτον στομαχικὸς καὶ πολλὰ ὑπόφερνεν. Ἐτέρεσεν τσιαρὲν τὸ πρᾶμαν 'κ' ἐπαῖρνεν, ἐκατῆβεν σὴν Θεσσαλονίκην, ἐποῖκεν ἐγχείρησιν, ἐγέντον καλὰ καὶ ἐξέβεν σ' ὀσπίτ'ν ἀτ' σὴν Καστανιάν. Ἔμαθεν ἀτο καὶ ὁ Τσῖρον ὁ Γιάννες, ἐκεῖνος πα στομαχικὸς ἔτον, ἄμμα ἀστεῖος ἄνθρωπος, ἐπῆγεν νὰ ἐλέπ' τὸν Θεοδόσην καὶ νὰ ἐρωτᾶ τον τὰ καθέκαστα.

Ἐρωτᾶ τὸν Θεοδόσην πῶς ἐγέντον ἡ ἐγχείρισι καὶ πόσον ἐστοίχισεν ἀτον.

Ἐκεῖνος πα λέει ἄτον:

—Ντὸ γὰ λέγω σε Γιάννε, κάμποσον ὑπόφερα καὶ ἐκὰν δύο χιλιάδες πα ἐστοίχισε με.

—Γιατὶ ἀτόσον ἀκριβά; ξὰν ἐρωτᾶ ὁ Γιάννες.

—Κιὰ ἐλέπ'ς Γιάννε, ἐγὼ ἐποῖκα ἐνέσεις-μενέσεις, ὀρρούς-μορρούς, φάρμακα-μάρμακα, ὅλα ἀτὰ κοστίζ'νε.

—Ἀέτς ἂν ἔν', λέει καὶ ὁ Γιάννες, ἐγὼ μὲ τ' ἕναν χιλιάρικον θὰ τελειώνω τὴν δουλεία μ'. Ἐγὼ θὰ ἐφτάγω ἐνέσεις, θὰ ἐφτάγω ὀρρούς, θὰ παίρω καὶ φάρμακα, ἄμμα τ' ἐσὰ τὰ μενέσεις, τὰ μορροὺς καὶ τὰ μάρμακα 'κὶ χρειάσκουνταν με.

ΕΚΟΜΠΩΣΕΝ ΑΤ'Σ Η ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Τοῦ κ. Δημ. Ἀμανατίδη (Μελισσουργειὸ—Κιλκίς)

Ὁ Ἐσελέκ'ς ἀσὸ Τάμαλαν ἕναν ἡμέραν, χειμῶνας καιρός, ἐξέβεν νὰ πάη σ' ἕναν χωρίον ἐφτὰ ὥρας στράταν. Τὰ χιόνια ἦσαν σὸ γόνατο ἔταν. Ἔσκισε κι' ἐπῆγε καὶ σὸ κιντὶν ἀπάν' ἔφτασεν σὸ χωρίον. Ἀτὸς σὴν στράταν ψωμὶν 'κὶ εἶχε νὰ ἔτρωγε κι' ἀέτσ' πα ἐλιγῶθεν ἀσὸν λιμόν.

Ὄντας ἔφτασεν σὸ χωρίον ἐπῆγεν σῆ γραίας τῆ Μάρθας — ἔτονε ὀλίγον συγγενέσσα— νὰ ψαλαφᾶ καὶ τρώει ἄμμα ἐντρέπουτον, γιατὶ κιντὶ ἔτονε καὶ φαῖ καιρὸς 'κὶ ἔτονε. Ἀναγκάστε καὶ ἐποῖκεν πὼς νηστεύ', γιατὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο μικρὸν ἔτονε καὶ ποπᾶ 'κὶ εἶχεν.

—Νύφε, λέει ὁ Ἐσελέκ'ς τὴν νύφεν τῆ γραίας, φέρε τὴν λεαίνα καὶ τὸ τεμπρίκ' νὰ νίφκουμαι θ' ἐφτάγω τὴν εὐχή μ'.

—Ἀφέντα, λέατον ἡ γραῖα ντὸ εὐχὴν θ' ἐφτᾶς ἀτώρα σὸ κιντίν;

—Σαρακοστὴ ἔν' καὶ ἡ ὥρα τρία ἔν πρέπ' νὰ ἐφτάγω τὴν εὐχήν μ'.

—Μιὰρ ἐσέβετεν σὴν Σαρακοστήν; λέατον ἡ γραῖα.

—Ντὸ λὲς ἐσύ, ἐγέντον δύο ἑβδομάδες ἀσ' ἐσέβαμε κιὰν' σὴν Σαρακοστήν.

Λέει καὶ ἡ γραῖα:— Γιὰ τ' ἐκεῖνο λένε ἡ πίστ' πα σὰ τρανὰ τὰ χωρία ἔν' καὶ ἡ θρησκεία πα. Ἐμεῖς ἀσὸν κόσμον χαπὰρ 'κὶ ἔχομε, ἄμον χαϊβάνια τρώγομε καὶ λάσκουμες.....

Σ' ἀτὸ ἀνάμεσα ἡ νύφε ἔγ' κεν τὸ νερόν, ἐνίφτεν καὶ ἐρχίνεσε τὰ γονατοκλισίας μὲ τὴν εὐχήν.

Ἀτότε ἡ γραῖα λέει τὴν νύφεν.

—Νύφε, γούρεψον τὸ τραπέζ' γιατὶ ἀφοῦ νηστεύ' ἀτώρα θὰ ἐπείνασε.

Ὁ Ἐσελέκ'ς πα λέει σὸ νοῦν ἀτ' ἀπέσ'.

—Ἀρ' ἐγὼ πα γιὰ τ' ἀτὸ τσακώνω τὰ ποδάρια μ' καὶ σ'κοῦμαι καὶ κατεβαίνω...

Ἀέτσ' πα μὲ τὴν Σαρακοστὴν ἐκόμπωσεν ἀτ'ς καὶ ἔφαγεν τὸ φαῖ σὸ κιντίν.

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΕΣ Ο ΤΣΙΟΠΑΝΟΝ

Τοῦ κ. Κυρ. Καζαντζίδου (Καβάλα)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἕναν Δευτέραν ἀπὸ πουρνοῦ ὁ Κωτσογιάννες ἐλέπ' ἀπὸ μακρὰ τὸν ἐξάδελφον ἀτ' τὸν Κώστην νὰ διοβαίν' μὲ τὸ μου λάρ'ν ἀτ', ἐβγαίν' ἀπάν' σὸν δρόμον καὶ κουΐζ' ἀτον.

— Ποῦ πᾶς; ὥρα καλή, Κώστη.

—Σὴν Τραπεζοῦνταν, ἀπαντᾶ τον ὁ Κώστης.

—Γιὰ στά' ὀλίγον λέει ὁ Γιάννες καὶ τρέχ' καὶ ἔρ'ται σιμά τ'. Κάτ' θὰ λέγω σε, ἐποριῖς καὶ ἀγοράεις με ἕναν κοβάλ;

—Ντὸ νὰ λέγω σε Γιάννε, ἐγὼ ἀσὰ καβάλια 'κὶ ξέρω.

Νὰ ἀγοράζω σε, θὰ λέγω σε ψέμματα. Εἰμπορεῖ νὰ μὴ πεγνεύκεσαι ἐκεῖνο ντὸ θὰ φέρω σε. Τὸ καλλίον ἔν' νὰ πᾶς ἕναν ἡμέραν σὴν Τραπεζοῦνταν νὰ ἀγοράης ἐσὺ ὁ ἴδιον καὶ παίρ'τς ὅ,τι εἶδος θέλ'τς.

Ἀέτς ἂν ἔν, παίρ'τς με μὲ τ' ἐσὲν ἐντάμαν; λέει ὁ Κωτσογιάννες.

— Πῶς 'κὶ παίρω σε, ὄρεξιν νὰ ἔχης.

⁂

Ἀέτς πα ὁ Κωτσογιάννες ἀπεφάσιζεν νὰ ἐφτάη ἕναν ταξείδ' οὔς τὴν Τραπεζοῦνταν. Ἀπὰν σὸν δρόμον ντ' ἐπέγνανε ἔτον καὶ τὸ ὀσπίτ' τοῦ Κωτσογιάννε καὶ ἀπ' ἔξω ἀσ ὀσπίτ' κουΐζ τὴν μάνναν ἀτ'.

—Ἔ.... μάννα, ἔ.... μάννα.

—Ὥρ'σον γιαβρούμ ντὸ θέλτ'ς ἀπαντᾶ τον ἀποπέσ' ἐκεῖνε.

—Τὰ καλὰ τὰ ζίπκας ιμ' ἑτοίμασον.

—Ντὸ ἔπαθες γιοβρούμ', ἡ μάννα σ' νὰ λελεύ'σε ντ' ἐκτέθες; πῶς ἔτον ἀτό;

—Θὰ πάγω σὴν Τραπεζοῦνταν ν ἀγοράζω καβάλ', θὰ πάγω μὲ τὸν Κώστην ἐντάμαν.

Καὶ σίτια ἡ μάννα τ' ἀνοίγ' τὸ σαντούκ' ν' ἐβγάλ' τὰ ζίπκας ἀτ', ὁ Κωτσογιάννες μὲ τὴν χαρὰν λέει τὴν μάνναν ἀτ'.

—Ἐγὼ μάννα, θὰ πάγω μὲ τ' ὄνομαν τοῦ Θεοῦ σὴν Τραπεζοῦνταν καὶ αὔριον θὰ εἶμαι ἀδᾶ, ὥσπου λείπω ἂς πάη ὁ Παῦλον φυλάτ' τ' ἀλγίδια.

Καὶ ἀγληγορτὰ φορεῖ καὶ συγυρίσκεται, ψαλαφᾶ καὶ τὴν μάνναν ἀτ' 5 - 6 κορόσια χασλοὺκ καὶ ἐμπαίν' σὸν ὀρόμον, καὶ ἡ μάννα τ' ἐφτάει τὸν σταυρόν ἀτς καὶ τὰ δάκρυα σ' ὀμμάτια λέει:

—Ὥρα ἡ καλὴ παιδί μ' σὸ καλὸν νὰ πᾶς, καὶ γαμπρὸς ἂν ποτε νὰ δί' ὁ Θεός, καὶ ἀκολουθᾶ τον ὥσπου ὁ Κωτσογιάννες λέει ἄτεν.

—Γύρ'τσον ὀπίσ' μάννα καὶ μὴ χολοσκάντ'ς, αὔριον θὰ εἶμαι ἀδᾶ εἶπα σε. Μόνον τ' ἀλγίδια ἂς ἐλέπω σας τ' ὀμμάτια σουν δέκα τέσσερα.

Ἡ μάννα τ' γυρίζ' ὀπίσ' σ' ὀσπίτ' καὶ λέει:

—Ὥρα καλὴ σὸ παιδί μ', ὥρα καλή σὸν Γιάννε μ', κουρπάν ἀτ' νὰ γίνουμαι. Καλὸν νὰ ἔν' τὸ πρῶτον ὁ δρόμος ἀτ', καὶ γαμπρὸν νὰ δρομιάζ' ἀτοναν. Παναγία μ'!

⁂

Καὶ ὁ Γιάννες ἐπῆρεν τὴν στράταν μὲ τὸν ἐξάδελφον ἀτ' ἐντάμαν καὶ πάγ'νε σὴν Τραπεζοῦνταν.

Ὁ Κωτσογιάννες ἀσὴν χαράν ἀτ' ἐπέταγεν καὶ ὅλον ἔτρεχεν ἐμπροστά, καὶ ὁ Κώστης ἀπ' ὀπίσ' ἀκολούθανεν γιαβάσια μὲ τὸ ζαΐφκον τὸ μουλάρ'ν ἀτ'. Ἀτότε ὁ Κωτσογιάννες στεναχωρεμένος ἀσ' ἀργοπόρεμαν ἀτ' λέει τὸν Κώστην:

—Ἐξάδελφε, ντὸς ἀτο ὀλίγον νὰ πορπατῆ τ' ὀκνιάρκον γιὰ νὰ πᾶμε ἕναν ὥραν κι' ἄλλο ὀγλήγορα σὴν Τραπεζοῦνταν.

Καὶ ὁ Κώστης χωρὶς νὰ ἐφτάη δυὸ λογιῶν τὴν πόδαν ἀτ, πορπατεῖ γιαβάσια σίτια λέει τὸν Κωτσογιάννεν:

—Ντ' ἀγληγορεῖς; ἐρχὰλ κάποτε θὰ πᾶμε.

Κι' ἀέτς πα ἔμ ἔλεγαν ἔμ ἐπαίγ' ναν, κάποτε πρὶν τὸ μεσημέρ' ἔφτασαν ἔξ' ἀσὸ Τεερμὲν-Τερεσὶν σὸ Τουμπὶν ἀπάν'. Ἀπ' ἐκεῖ ὁ Κωτσογιάννες πρῶτα καὶ ἀρχῆς ἄμον ντὸ εἶδεν τὴν θάλασσαν ἐχπαράεν καὶ ἐπέμ'νεν μὲ τὸ στόμαν ἀνοιχτὸν καὶ ἐρωτᾶ:

—Ντὸ πρᾶμμαν ἔν' ἀκεῖνο, ἄμον ἕναν τρανὸν καθύτριαν; γιὰμ ἔν' τρανὸν ποτάμ; Κι' ἂν ἔν' ποτάμ' γιατὶ 'κὶ τρέχ;

Ἀτότε ὁ Κώστης λέει ἀτον:

—Ἀτὸ ἔν' ἡ θάλασσα.

—Ντὸ πρᾶμμαν ἔν ἀτὸ ἡ θάλασσα;

—Πολλάαα νερόν! Τρανόον γουρνίν! λέει ὁ Κώστης.

—Ἀτὸ ἔν' ἡ θάλασσα ντὸ λέγνε; Ἔϊ... τ' εὐλογημένον ντὸ πρᾶμμαν ἔν'! Κι' ἀπὸ ποῦ ἔρχεται καὶ ποῦ πάει;

—Νά, ἀτοῦ ποὺ ἐλέπ'ς πάντα κεῖται καὶ τρέχνε ἀπέσ' ὅλα τὰ τρεχούμενα τὰ νερὰ καὶ ὅλα τὰ τρανὰ τὰ ποτάμια.

Ὁ Κωτσογιάννες ὄντας εἶδεν τὸ Κιουζὲλ-Σαράϊ μὲ τὸν Κάστρεν νὰ στέκ' ὑψηλὰ σὴν ἄκραν τῆ θάλασσας, ξὰν ἐρωτᾶ;

—Κι' ἀκεῖνο τὸ τρανὸν τὸ μαντρὶν μὲ τ' ὑψηλὰ τὰ τουβάρια ἄμον φράχτες, ντὸ πρᾶμμαν ἔν';

—Ἀτὸ ἔν' ὁ Κάστρεν τῆ Τραπεζοῦντας. Ἀτοῦ ἀπέσ' εἶν' τὰ κανόνια καὶ ὁ στρατόν, καὶ ἀτοῦ ἀπέσ' ἔχ'νε τοὶ φυλακωμέντ'ς ἀπαντᾶ ὁ Κώστης

—Οὔϊ, μαννίτσα μ'! Ἀτὸ ντὸ τρανὸν πρᾶμμαν ἔν; Ἂν ἔτονε μαντρίν, θὰ ἐπαίρ'νεν ἀπέσ' πενήντα χιλιάδες πρόβατα καὶ αἰγίδια. Καὶ σκυλία πα ξάϊ 'κὶ θὰ χρειάσκουσαν νὰ φυλάτ'ν ἀτα. Οἱ λύκ' καὶ οἱ κλεφτάντ' θὰ ἔπρεπεν νὰ ἔχ'νε φτερὰ νὰ πετοῦνε κι' ἐμπαίν'νε ἀπέσ'. Κι' ἀκεῖνα τὰ θεόρατα τὰ τσιβία ντὸ στέκ'νε ἀδᾶ κι' ἀκεῖ καὶ τερούν'νε σὸν οὐρανὸν κι' ἄν', σ' ὀσπίτια ἀνάμεσα, ντὸ εἶναι; δεντρὰ εἶναι;

—Ἀτά εἶν' τὰ μιναρέδες, ντὸ εἶναι χτισμένα δίπλα σὰ τσιαμέδες, ἂς λέγωμε τὰ Τούρκικα τ' ἐγκλησίας, καὶ ἀπάν' ὑψηλὰ ντὸ εἶδες ἄμον τσιβία κι' ὁλόγερα ἄμον παλκόν' τριγυρισμένα, καὶ ἐκεῖ ἀπάν' ἐβγαίν' ἀποπέσ' μερέαν μὲ τὰ σκαλοπάτια ὁ μολλᾶς καὶ δεβάζ' κουΐχτὰ καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεόν.

—Ντὸ πρᾶμμαν ἔν' ἀτὸς ὁ μολλᾶς; Ξὰν ἐρωτᾶ ὁ Κωτσογιάννες.

—Ἀτὸς ἔν' ὁ ποππᾶς τοῖ Τουρκαντίων.

—Οὔϊ! Οὔϊ! Καὶ ντὸ ὑψηλὰ εἶν' τ' ἀντίχοιστα! Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὑψηλὸν τ'ὀσπίτ' ντὸ ἔν' κι' ἄλλο ὑψηλὸν ἀσ' ἄλλα;

—Ἀτό πα ἔν' τὸ Σαράϊ. Ἀτοῦ ἀπέσ' κάθεται ὁ Βαλῆς ὁ Πασιᾶς καὶ ἐκεῖ τοπλαεύκουνταν ὅλ' οἱ μειζοτέρ' κι' ἐφτάγ'νε μεζλίς, συμβούλιον ντὸ λέγ'νε.

—Ἔϊ .., Ἔϊ...! Ντὸ τρανὸν καὶ ντὸ ὑψηλὸν πα ἔν' τὸ ἔρημον! Κι' ἀκεῖνα τὰ τρανὰ ντὸ λαΐσκουνταν ἀπέσ' σὴν θάλασσαν καὶ ἐβγάλ'νε ἀποπέσ' ἀτουν τουμάνια καὶ καπνούς, ντὸ εἶναι;

—Ἀτὰ εἶναι τὰ παπόρια π' ἔρχουνταν ἀπὸ μακρὰ ἀσὴν ξενιτείαν καὶ φέρ'νε λογῆς τοῖ λογιῶν πράμματα καὶ ἀνθρώπ'ς καὶ ξὰν φορτοῦνταν ἀσὴν Τραπεζοῦντα τ' ἐμείερα τὰ ζαχράδες, τὰ λεφτοκάρυα, τὰ καρύδια, τ' ὠβά, τὰ καπνά μουν καὶ ὅ,τι ἄλλο ἐβγάλ' ὁ τόπος ἐμουν καὶ μὲ τ' ἀτὰ ἐντάμαν παίρ'νε τὰ παλληκάρια μουν καὶ φεύ'νε σὴν ξενιτείαν.

—Κι' ἀκεῖνα κι' ἄλλο μικρὰ ντὸ στέκ'νε σὸ γιὰν ἀτουν, ντὸ εἶναι;

—Ἀτά πα εἶναι τ' ἐκεινῶν τὰ γιαβρία, μὲ τ' ἀτὰ κουβαλοῦν ἀσὴν ὀκάλαν τῆ κεμπρουκί' τὰ φορτία καὶ γομών' νε τὰ παπόρια.

—Κι' ἀκεῖνα τὰ τσὶπ μικρὰ

⁂Συνέχεια εἰς τὴν 5ην Σελίδα

Ο ΚΑΜΠΟΥΡΤ'Σ Ο ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΝΤΟΝ

Τοῦ Λάμπονος

Ἕναν ἡμέραν, Θερνὸς μῆνας, ὁ Ἀνέστης ὁ καμπουρτ'ς ἐθέριζεν κοκκὶν σὸ χωράφ'ν ἀτ' ἀπέσ' σ' ὁρμὶν πέραν μερέαν. Ὁ μαῦρον ὁ καμπούρτ'ς, μοναχὸς ὁλομόναχος ἐζῆνεν, ἕναν γαϊδουρόπον μόνον εἶχεν καὶ μὲ τ' ἐκεῖνο ἐκουβαλίουντον ἀδὰ κι' ἀκεῖ σὰ δουλείας ἀτ'. Ἐκεῖνο τὴν ἡμέραν, ἄμον ντὸ ἔφτασεν σὸ χωράφ' ἐπῆγεν ἔδεσεν ἀτο νὰ ψευτοβόσκεται σ' ἕναν ὁμάλ' σὸ χωράφ'ν ἀτ' πλὰν καικά. Σὸ μεσημέρ' ἀπὰν ἐφέκεν τὸ δρεπάν' καὶ τὰ μερακλία τὰ παλαιοτικὰ τὰ τραγωδίας ἀτ' καὶ ἐπῆγεν ἐκάτσεν σ' ἑνὸς δεντροῦ τὴν εὐώραν σοῦ χωραφί' ἀτ' τὴν ἄκραν, κατ' ἐμαυρόφαγεν καὶ ἐπεκεῖ ἐξαπλῶθεν νὰ κοιμᾶται ὀλίγον καὶ ν' ἀπονεγκάσκεται.

Ἐκεῖνο τὴν ὥραν πα περάν' ἀπ' ἐκέσ' ὁ Πάντον, ζευζεκωτὸς ἄνθρωπος, μὲ τ' ἕναν λαγήν' σὸ χέρ'ν ἀτ' νὰ πάη κάθεν μερέαν, σοῦ Λευτέρ'τὰ κεράδια καικά, νὰ παίρ' νερόν. Ἐδέβεν ἀπ' ἐκέσ' δίχως τιδὲν νὰ λέη, ἄμμα σὸ νοῦν ἀτ' ἐσέγκεν νὰ ἐφτάη τεὰ ἕναν καδκαρίκαν τὸν καμπούρ'.

Σὸ γυρισμόν, εὑρήκ' ὁ Πάντον ἕναν χελώναν, παίρ'τὴν χελώναν καὶ σουμών' τουλουχτὰ-τουλουχτὰ σὸν καμπούρ' καικὰ καὶ πολεμᾶ νὰ δέν' τὴν χελώνον σὸ παιδιά

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ κ. ΕΛΕΝΗΣ ΤΟΣΟΥΝΙΔΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ "ΜΕΡΙΜΝΗΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΚΥΡΙΩΝ,, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓ. ΕΥΓΕΝΙΟΥ

Ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι καὶ ἐφέτος συγκεντρωθήκαμε ἐδῶ, διὰ νὰ ἑορτάσωμε τὴν ἱερὰν μνήμην, τοῦ Ἁγίου Εὐγενίου, Πολιούχου Τραπεζοῦντος καὶ Προστάτου τοῦ Σωματείου μας, τὸ πρῶτον ἱδρυθέντος εἰς Τραπεζοῦντα τὸ 1904 καὶ μεταφυτευθέντος εἰς Θεσσαλονίκην τὸ 1923, ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων ἐπανιδρυτῶν αὐτοῦ Θαλείας Σαουλίδου καὶ τοῦ ζεύγους Θεοφυλάκτου καὶ Ἰφιγενείας Θεοφυλάκτου.

Ἡ Μέριμνα μὲ πόνον βαθύ ἐθρήνησεν ἐντὸς τοῦ τελευταίου ἔτους, τοὺς δύο ἱδρυτὰς της Θεοφύλακτον καὶ Ἰφιγένειαν Θεοφυλάκτου, τοὺς ὁποίους καὶ ἀνεκήρυξεν ὡς Εὐεργέτας τοῦ Σωματείου. Σχετικὸν πρὸς τὴν ἀνακήρυξίν των αὐτὴν ἔγγραφόν μας, θέλει ἐπιδοθῆ εἰς τὰ τέκνα των. Ἡ φωτογραφία των δέ. ἀποφασίζεται νὰ ἀναρτηθῆ παραπλεύρως τῆς φωτογραφίας τῆς ἱδρυτρίας Θαλείας Σαουλίδου.

Ἡ συνάθροισίς μας αὐτή, δὲν ἔχει ἁπλῶς μίαν τυπικὴν καὶ συμβολικὴν σημασίαν, οὔτε καὶ ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν μιᾶς καθιερωμένης πλέον συνηθείας. Ἀντιθέτως ἀπρτελεῖ ἕνα ὁρόσημον καὶ ἕναν σταθμὸν ὁ ὁποῖος πλημμυρίζει τὴν ψυχήν μας ἀπὸ μίαν βαθυτάτην συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν καὶ ἀποφασιστικότητα πρὸς νέας πραγματοποιήσεις καὶ κατακτήσεις.

Προσετέθη ἕνας ἀκόμη χρόνος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Σωματείου μας. Ἕνας χρόνος γεμάτος ἀπὸ ἄοκνες καὶ ἐπίπονες προσπάθειες, ἀπὸ ἐπιτυχίες καὶ δυσκολίες, πού ὑπογραμμίζουν τὴν ὕπαρξη καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ Σωματείου μας, τοῦ ὁποίου τὰ ἑκάστοτε Διοικ. Συμβ. εἰργάσθησαν ἀόκνως καὶ μὲ αὐταπάρνησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ καὶ δημοσία νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου καὶ τὰ εἰλικρινῆ μου συγχαρητήρια πρὸς τὸν νῦν Διοικ. Συμβούλιον, αἱ κυρίαι τοῦ ὁποίου, ὡς ἕνα σῶμα, ὡς εἷς ἄνθρωπος, ἐργαζόμεναι μὲ ἀγάπη, μὲ ἀπαράμιλλον ζῆλον, μὲ αὐτοθυσίαν μπορῶ νὰ πῶ, καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου Εὐγενίου, τὴν συμπαράστασιν τοῦ Κράτους τῶν μελῶν καὶ τῶν φίλων του, ἐπιτυγχάνουν νὰ περιαγάγουν τὸ Σωματεῖον μας, εἰς ἕνα ζωντανὸ δυναμικὸ καὶ δημιουργικὸ ὀργανισμό.

Κανένα ἀνθρώπινο ἔργο, δὲν μπορεῖ ν' ἀνθέξη στὴν φθοροποιὸ καὶ καταλυτικὴ δύναμη τοῦ χρόνου, ἐὰν αὐτὸ τὸ ἔργο δὲν ἔχει τὴν θεία εὐλογία, ἐὰν αὐτὸ ἀκόμα δὲν εὕρη τὴν δικαίωση καὶ καταξίωσή του στὴν ἀνθρώπινη συνείδηση καὶ κοινωνική του ἀναγνώριση, ἐὰν αὐτὸ δὲν ἔχη τὴν δύναμη καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ συμβάλη ἀποφασιστικά στὸν ὑπέροχο καὶ ὑπέρτατο σκοπό πού συνίσταται εἰς τὴν ὅσο τὸ δυνατόν ἀνακούφιση τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας, στὴν θεία Χριστιανικὴ ἐπιταγὴ τῆς ἀπαλύνσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου.

Τὸ ἐὰν σ' αὐτὸ τὸ ὑπέρτατο καθῆκον, μπόρεσε τὸ Σωματεῖον μας νὰ ἀνταποκριθῆ, καταδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἀναμφισβήτητο πραγματικὸ γεγονός, ὅτι μπόρεσε νὰ ζήσῃ ἀγέραστο καὶ δίχως σημάδι παρακμῆς 57 ὁλόκληρα χρόνια, κατορθώνοντας πάντα, ὡς ζωντανὸς ὀργανισμὸς νὰ προσαρμόζεται εἰς τὰ ἑκάστοτε προβλήματα, εἰς τὶς ἑκάστοτε ἠθικὲς θεῖες καὶ ἀνθρώπινες ἐπιταγές.

Αὐτὸ ἀκόμη ὀφείλεται — πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμε — καὶ σὲ ὡρισμένα πατροπαράδοτα προσόντα τῶν Ποντίων καὶ Ποντιάδων, πού εἶναι καὶ προσόντα ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων, ἤτοι: ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στὴν Πατρίδα καὶ στὸν συνάνθρωπο, ἡ ἐμμονὴ στὰ πάτρια καὶ τὰς παραδόσεις, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσις σ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά, τὰ σημαντικά καὶ ἐπουσιώδη, πού κληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς παληούς μας, καὶ πού δίνουν ὅλα μαζὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸν χαρακτῆρα σὲ ἕνα Λαό, σ' ἕνα Ἔθνος.

Τὸ Σωματεῖον μας, ἤρχισε τὴν δρᾶσιν του, διὰ τῆς ἱδρύσεως ἐν αὐτῷ Χειροτεχνικοῦ Ἐργαστηρίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μέχρι σήμερον ἑκατοντάδες ἄπορα κορίτσια ἐδιδάχθησαν τὴν τέχνην τοῦ κεντήματος ἀμειβόμενα διὰ τὴν ἐργασίαν των καὶ εἰς τὰ ὁποῖα παρείχομεν καὶ παρέχομεν εἰσέτι δωρεὰν μεσημβρινὸν συσσίτιον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ συμμοριτοπολέμου τό Σωματεῖον μας ὑπῆρχον εἰς τὸ πανελλήνιον ἐθνικὸν καθῆκον περιέθαλψεν ἐπὶ διετίαν καὶ πλέον περὶ τὰ 60 συμμοριοπλήκτα παιδάκια εἰς τὴν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἰδρυθεῖσαν Παιδόπολιν «ΑΓΙΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ». Ἀπὸ δὲ τοῦ 1950. ἱδρύθη ἐν αὐτῷ καὶ ΣΤΕΓΗ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ εἰς τὴν ὁποίαν σπουδάστριαι — μαθήτριαι — φοιτήτριαι καὶ ἐργαζόμενα κορίτσια ἔναντι μειωμένου τιμήματος ἐξασφαλίζουν ἐκλεκτὴν τροφήν, στέγην καθαριότητα καὶ οἰκογενειακὴν θαλπωρήν. Οὕτω ἐκ τῶν οἰκοτρόφων μας, τὸ 1)3, περιθάλπεται τελείως δωρεάν.

Ἡ πυρκαϊὰ τοῦ 1958 πού κατέστρεψεν σχεδόν ὁλοσχερῶς τό κτίριον τοῦ ἱδρύματος, ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ὅτι θὰ ἀποβῆ καταστρεπτικὴ διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Σωματείου μας. Ἀπεδείχθη ὅμως, ὅ τι ἡ θέλησις, ἡ πίστις καὶ ἡ μέχρι φανατισμοῦ ἐμμονή, ὑπερνικᾶ τελικῶς τὰς ὑλικὰς ἀντιξοότητας. Οὕτως ἐσυνεχίσθη ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ Σωματείου εἰς τὸ παραπλεύρως τῆς Μερίμνης ἐκμισθωθὲν οἴκημα, μέχρι τῆς πλήρους ἐπισκευῆς τοῦ κτιρίου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1961, ὅτε τὰ ἐρείπεια ἐξηφανίσθησαν καὶ εἰς τὴν θέσιν των ὠρθώθη ἀνακαινισθὲν τό κτίριον τῆς Μερίμνης, τὸ Σωματεῖον ἐγκατεστάθη καὶ πάλιν εἰς τό παλαιόν του κτίριον.

Αὐτὴ εἶναι μιὰ γενικὴ σκιαγραφία τοῦ ἔργου καὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Σωματείου.

Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ εἰς τὰς προσπαθείας αὐτάς, πού ἐστέφθησαν ἀπὸ ἐπιτυχίας, ἀποφασιστικὴ ἦτο ἡ συμβολὴ τοῦ Διοικ. Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον εἰργάσθη ἄοκνως ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τῆς κ. Ἀγάθης Κογκαλίδου, ἡ ὁποία ἐπὶ 27 συναπτὰ ἔτη ἔθεσεν τὴν δημιουργικήν δραστηριότητά της, εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Σωματείου. Διὰ τὴν συμβολήν της δὲ αὐτὴν τιμῆθεῖσα ἀνεκηρύχθη Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Σωματείου, ἡ φωτογραφία της δέ, ἀνηρτήθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων. Ἀπὸ τοῦ βήματος δὲ τούτου, τό Διοικ. Συμβούλιον δι' ἐμοῦ ἀνακοινώνει τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασίν του, διὰ τῆς ὁποίας ἀνακηρύσσεται ἡ κ. Ἀγάθη Κογκαλίδου «Μεγάλη Εὐεργέτις», διὰ τὰς πολλὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὸ Ἵδρυμα. Θέλει δὲ τῆς ἐπιδοθῆ σχετικὸν ἔγγραφον ἐπὶ περγαμηνῆς.

Ἀποφασιστικὴ ἐπίσης ἦτο ἡ ἠθικὴ συμπαράστασις τῶν μελῶν καὶ φίλων τοῦ Σωματείου, τοῦ Κράτους διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεώς μας μέσω τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Προνοίας καὶ τῆς Δ)νσεως τῶν Κρατικῶν Λαχείων. Ἡ ὑλικὴ συμπαράστασις τοῦ φιλανθρώπου κοινοῦ καὶ τῶν διαφόρων ὀργανώσεων, τοῦ Δήμου, τῆς «Παναγίας Σουμελᾶ» ἡ ὁποία καὶ καταβάλλει τὰ τροφεῖα μιᾶς ἀπόρου μαθητρίας, τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» καὶ λοιπῶν ὀργανώσεων.

Συγκινητικὴ καὶ ὅλως ἐξαίρετος ἦτο ἐπίσης ἡ ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ συμπαράστασις τοῦ φίλου συμπατριώτου ἀξιοτίμου κ. Θωμᾶ Παπαμιχαηλίδου, ἰδίως διὰ τὴν ἐπανοικοδόμησιν τοῦ κτιρίου, εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς ὁποίας ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ μεγάλη αἴθουσα τῆς Μερίμνης ὠνομάσθη αἴθουσα «Ἀνθούλας Παπαμιχαηλίδου» εἰς μνήμην τῆς συζύγου του καὶ ὁ ἴδιος ἀνεκηρύχθη ὡς Μέγας Εὐεργέτης τοῦ Σωματείου.

Τονίζομεν ἐπίσης τὴν συμπαράστασιν τοῦ Ὑπαλληλικοῦ καὶ Ἐργατικοῦ Προσωπικοῦ τοῦ Σωματείου, τὸ ὁποῖον μὲ κατανόησιν εἰργάσθη κατὰ τό διάστημα αὐτό.

Φιλοδοξία μας τώρα, μπαίνοντας στὸ 58ον ἔτος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Σωματείου. εἶναι νὰ ὁλοκληρώσωμεν ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ κτιρίου καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν αὐτοῦ διὰ καταλλήλου ἐπιπλοσκευῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ αὐξήσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ τοῦ Σωματείου μας περιθαλπωμένων οἰκοτρόφων.

Αἱ 20 οἰκότροφοί μας, συντόμως νὰ γίνουν 35 καὶ 40, μὲ ταυτόχρονον περαιτέρω μείωσιν τῶν ὑπ' αὐτῶν καταβαλλομένων τροφείων, ὥστε τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δαπανῶν διατροφῆς καὶ περιθάλψεώς των, νὰ καταβάλεται ὑπό τοῦ Σωματείου.

Ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀνωτέρω φιλοδοξιῶν μας, θεωρεῖται ἀπὸ ἡμᾶς δυνατή, καὶ θὰ καταβάλλωμεν δι' αὐτὸ πᾶσαν ἀπαιτηθησομένην προσπάθειαν, μὴ φειδόμεναι οὐδενὸς κόπου καὶ οὐδε μιᾶς θυσίας.

Τρέφομεν δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰς τὴν προσπάθειάν μας αὐτὴν θὰ ἔχωμεν τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συμπαράστασιν καὶ ἀρωγὴν τῶν μελῶν καὶ φίλων τοῦ Σωματείου τοῦ φιλανθρώπου κοινοῦ καὶ τοῦ Κράτους. Μὲ αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις καὶ μὲ τὴν πίστιν ὅτι τὸ ἔργον μας ἔχει καὶ θὰ ἔχη τὰς εὐλογίας τοῦ Προστάτου μας Ἁγίου Εὐγενίου, εἰς ὃν ἀναπέμπομεν τὴν δέησιν σήμερον, θὰ προχωρήσωμεν ὥστε τὸ κάθε σήμερον νὰ εἶναι καλύτερον ἀπὸ τὸ κάθε χθὲς καὶ τὸ μέλλον καλύτερον καὶ λαμπρότερον ἀμφοτέρων.

Ἡ ἐκτύπωσις ἐγένετο εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ τυπογραφεῖα «ΤΕΧΝΗ»

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν εἴκοσι (20) φύλλον ἐδημοσίευσα, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι στὴν ἐπαρχία» μιὰ ἀνακοίνωση τοῦ κ. Ν. Σωματαριδη σχετικὰ μὲ τὴν πρώτη καλλιτεχνικὴ ἐμφάνιση τοῦ νεοσυστάτου «Ποντιακοῦ καλλιτεχνικοῦ Συγκροτήματος τοῦ Ἀγροτικοῦ Μορφωτικοῦ Συλλόγου Νέας Τραπεζοῦντος». Μεταξὺ ἄλλων ὁ γράψας ἀναφέρει ὅτι τὸ Τμῆμα Νέων τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσ)κης ἑρμήνευσε καὶ ἐδίδαξε «πρῶτο» τοὺς χοροὺς Σερανίτσα, Λετσίνα, Τάμσαρη καὶ Πυρρίχιο.

Ὅλοι οἱ ἀνωτέρω χοροὶ καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Πυρρίχιος ἐχορεύοντο καὶ ἐδιδάχθησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ ἐρχομοῦ τῶν Ποντίων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀμέσως μετὰ τὴν μεταφύτευση τοῦ Ἑλληνοποντιακοῦ στοιχείου εἰς τὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, ἐνεφανίσθησαν ἄξιοι χορευταὶ ὅλων τῶν ἀνωτέρω χορῶν. Οὗτοι εἶναι παγκοίνως γνωστοὶ καὶ εἶναι περιττὸν νὰ τοὺς ἀναφέρωμεν. Εἰς δὲ τὸν Πυρρίχιο νομίζω ὅτι οὐδεὶς Πόντιος θὰ ἠσμονήση τὸν κ. Καλούση τὸν «ἰδανικὸ» ἑρμηνευτὴ τῆς «σέρρας». Ἀπὸ αὐτοὺς ἐδιδάχθησαν πλεῖστοι οἱ ὁποῖοι ἐν συνεχείᾳ καὶ ἐδίδαξαν εἰς τὸ Τμῆμα Νέων τοὺς ἀνωτέρω χορούς. Τὸ Τμῆμα Νέων, χωρὶς νὰ θέλω νὰ μειώσω τὴν ἀξιόλογον προσφοράν του εἰς τὸν τομέα αὐτόν, εἶναι ὁ συντελεστὴς τῆς παραδόσεως ὄχι ὁ πρῶτος διδάξας.

Δὲν μποροῦμε νὰ ἀποστεροῦμε τῆς χαρᾶς τῶν ἀναμνήσεων τοὺς γέροντας, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, πλέον χορευτὰς τούτους.

Συνεπῶς θὰ ἔπρεπε νὰ γνωρίζη ὁ κ. Ν. Σωματαρίδης ὅτι δὲν θὰ ἦτο σωστὸν νὰ σπεύδη εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ὑποκειμενικῶν συμπερασμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι γενικῶς παραδεκτὰ καὶ στεροῦνται τῆς δεούσης ἀληθείας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΤΣΟΥΛΦΑΣ

Ο ΚΩΤΣΟΓΙΑΝΝΕΣ Ο ΤΣΙΟΠΑΝΟΝ

☘ Συνέχεια ἐκ τῆς 4ης Σελίδος.

ντὸ πάγ'νε καὶ ἔρχουνταν ἄμον σκαφίδια, ντὸ εἶναι;

—Ἀτά πα εἶναι τ' ἐκεινέτερον τὰ μωρά, τὰ κοΐκια ντὸ κουβαλοῦν τ' ἀνθρώπ'ς.

—Κι' ἀτὸ ἡ θάλασσα ντὸ τρανὸν ἔν'; Ἀτσιαπα πόσα χαλκὰ νερὸν ἔχ; ἐρωτᾶ ξὰν ὁ Κωτσογιάννες.

—Ἐσὺ μὲ τὸ' νοῦ σ', πόσα λὲς χαλκὰ νερὸν νὰ ἔχ;

—Ἐξάδελφε ἀτὸ ἄμον ντ' ἐλέπω ὐὰ ἔχ τὸ πολλὰ σεράντα, σεράντα ἕνα 'κ' ἐπορῶ νὰ λέγω, καζανέας νερόν, τρανά καζανέας ἄμον ντὸ ἔν' τῆ πάππο μ' τὸ χαλκὸν ντὸ ψένομε τὴν τζιορβάν τ' Ἀε-Ἠλία.

—Ἀντσιακ ἀτόσον. Ἐσὺ τὸ ἰπ σὸ κότ' ἀφκά' κεῖσαι ἐξάδελφε, λέει ὁ Κώστης, σίτια λὲς ἀτο πα ξάτ τ ὀμάτια σ' κὶ τὸ ιαμπλίζ' νέ. Νέπαι θεότρελλε, ἀτόσα νερά κατηβάζ'νε τά βροχάντας καὶ τά ποτάμια ὅλα ἀπέσ' τρέχ'νε καὶ τ' ἐσὸν τά σεράντα ντὸ λές, σεράντα ἕνα πα 'κ' ἐπόρεσες νά ἐφτᾶς ἀτα, μόδιαν πιίρει ἀτα; Ὁ Θεὸς νά δί' σε γνώσ'

☘ Ἡ Συνέχεια εἰς τὸ ἑπόμενον.

ΤΑΠΗΤΕΣ

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΝΟΝΤΑΙ ΤΑΠΗΤΕΣ ΧΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΣ ΑΛΛΑΓΗ ΚΡΟΣΙΩΝ ΔΙ'ΥΦΑΝΣΕΩΣ ΤΑΠΗΤΩΝ ΧΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΣ ΠΛΥΣΙΜΟ ΤΑΠΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΑ

ΕΛΕΝΗ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ ΜΕΓ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ 62 ΤΗΛ. 79—746 & 24—370

ΜΙΑ ΜΑΤΩΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

☘ Συνέχεια ἐκ τῆς 2ας Σελίδος.

ἄφωνοι, διστακτικοί. Τοὺς ἦτο δύσκολον νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ τελευταῖα τους ἐφόδια, τὰ μοναδικά.

Εὑρέθησαν πρὸ διλήμματος. Πῶς θὰ περνοῦσαν τὰ βουνὰ γυμνοὶ καὶ νηστικοί; Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐγκαταλείψουν προσφιλῆ τους πρόσωπα, γέρους, παιδάκια, ἀσθενεῖς; Αὐτούς, πού δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ κινηθοῦν οὔτε βῆμα, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταφερθοῦν μὲ ἄλλο τρόπο ἦταν ἀνθρωπίνως ἀδύνατον;

Πάνω στὸν δισταγμό τους αὐτόν, ἐδέχθησαν ξαφνικὴ ἐπίθεση τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι ἐξαγριωθέντες ἤδη ἀπὸ τὴν στάση τους ἄρχισαν νὰ προβαίνουν σὲ τρομοκρατικὲς ἐκδηλώσεις, σπρώχνοντας καὶ χτυπώντας αὐτοὺς μὲ τοὺς ὑποκοπάνους γιὰ νὰ προχωρήσουν.

Μπροστὰ στὴν ὠμὴ αὐτὴ βία ἦταν ἀδύνατο πιὰ ν' ἀντισταθοῦν τὰ θύματα. Κατάλαβαν τελικὰ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐξοντώσεως κι' ἄρχισαν νὰ προχωροῦν χωρὶς βούληση.

Κλάματα καὶ μοιρολόγια ἐγέμισαν τὴν ἀτμόσφαιρα.

Οἱ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅσοι εἶχαν ἀντοχή, ἐγκατέλειψαν στὴ μέση τοῦ δρόμου τὰ προσφιλῆ των ἀδύνατα πρόσωπα καὶ προχωροῦσαν μπροστά. Ἀπεμακρύνονταν σιγὰ σιγά, μὲ τὸ βλέμμα γυρισμένο πάντα πρὸς τὰ πίσω, γιὰ νὰ σωθοῦν.

Οἱ παρακολουθοῦντες Τοῦρκοι, καθὼς καὶ ἄλλοι νεοφερμένοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ἐνεδρεύοντες στοὺς δρόμους τοὺς ξεγύμνωναν κυριολεκτικά, ἀφαιροῦσαν καὶ αὐτά τους τὰ ἐσώρουχα. Κατόπιν προέβαιναν σὲ βιασμούς, σὲ φόνους, ἀπαγωγὲς καὶ ἄλλα ἀποτρόπαια ἐγκλήματα.

Βογγοὶ καὶ μοιρολόγια, κατάρες καὶ κραυγὲς ἀπελπισίας ὑψώνονταν σὲ ὅλο τὸ μῆκος τοῦ δρόμου.

Καὶ οἱ ὠμότητες ἔφθασαν στὸ ἀποκορύφωμα, ὅταν μερικὰ ἀπὸ τὰ θύματα θέλησαν νὰ ἀλλάξουν κατεύθυνση πρὸς τὸ Ἀρταχάν.

Τότε ἄρχισαν οἱ ὁμαδικὲς σφαγὲς καὶ τυφεκισμοί. Εἰς τὸ χωριὸ Ρεβάς, περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Πεπερὲκ καὶ κάτω ἀπὸ τὸ Τοροσκώφ, σκοτώθηκαν ὁμαδικὰ πολλοὶ ἐγκαταλειφθέντες, γέροι, γριὲς καὶ παιδιά.

Ὁ δρόμος ἀπὸ Πεπερὲκ μέχρι Χάσκιοϊ παρουσιάζει μορφὴ πεδίου μάχης, μορφὴ κολάσεως.

Οἱ ἐξαγριωμένοι Τοῦρκοι, μὲ ψυχρὴ τὴν συνείδηση προέβαιναν σὲ ἀνήκουστα ὄργια. Γέροι, γριὲς καὶ παιδάκια βρῆκαν φρικτὸ θάνατο. Γυναῖκες ἀτιμάσθηκαν καὶ νέες κοπέλλες διεφθάρησαν, ἀπήχθησαν καὶ πολλὲς ἀπ' αὐτὲς ἐξισλαμίσθησαν.

Πτώματα γυμνὰ ξαπλωμένα στὸ χιόνι, ἄλλα ἀποτελειωμένα, ἀκίνητα, καὶ ἄλλα χαροπάλευαν ἀκόμα.

Τραυματίες βογγοῦσαν ἀπεγνωσμένα ζητώντας βοήθεια.

Κι' ἀνάμεσα στὰ ματωμένα αὐτὰ σώματα, γυναῖκες καὶ κοπέλλες πάλευαν, χτυποῦσαν καὶ χτυπιοῦνταν μὲ τοὺς Τούρκους.

Τὸ κλάμα τῶν παιδιῶν σμίγει μὲ τὸν βόγγο τῶν γέρων, οἱ κατάρες καὶ τὰ μοιρολόγια τῶν γυναικῶν μὲ τὶς κραυγὲς τῶν Τούρκων. Κι' ὅλες μαζὶ σμίγοντας στὸν ἀέρα μεταβάλλονταν σὲ μιὰ σπαρακτικὴ βοὴ πού ἀντιλαλοῦσε στὸν γύρω κάμπο.

Διακόσια πενήντα σχεδὸν ἄτομα ἐξοντώθηκαν καὶ ἐξηφανίσθηκαν στὸν τόπο αὐτὸν τῆς κολάσεως.

Στὴν ἐξέλιξη τῶν θλιβερῶν αὐτῶν γεγονότων, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα παρόμοια τῆς ποντιακῆς Ἱστορίας, δὲν ἔλλειψαν οἱ ἡρωϊκὲς μορφές, ἡ αὐτοθυσία καὶ ἡ γενναιότητα τῶν ἀόπλων ἀμυνομένων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνίδων. Πολλὲς κοπέλλες καὶ γυναῖκες δὲν ὑπέκυψαν, δὲν θέλησαν νὰ παραδοθοῦν καὶ τουφεκίσθηκαν ἐπὶ τόπου. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγεται ἡ Ὄλγα Συμεωνίδου, κοπέλλα 20 χρονῶν, θυγατέρα τοῦ Μωϋσῆ Συμεωνίδη, δημοσίου ὑπαλλήλου.

Τέλος, οἱ διασωθέντες ἀπὸ τὴν λαίλαπα αὐτὴ μετὰ πολυήμερη πορεία, γυμνοὶ νηστικοὶ καὶ ταλαιπωρημένοι ἔφθασαν στὸ Βατούμ.

Αὐτὸς εἶναι ὁ θλιβερὸς ἐπίλογος τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν κατοίκων τοῦ Πεπερὲκ καὶ Τοροσκώφ καὶ ὡς γέρας ἡ τελική τους καταστροφή.

Στ' ἀνήκουστα μαρτύρια τῶν ἀδικοσκοτωμένων αὐτῶν ἀδελφῶν μας καὶ σὰν ἕνα μνημόσυνον στὴν θύμησή τους ἀναφέρονται καὶ οἱ τῆς 2ας σελίδος ποντιακοὶ στίχοι.

ΑΡΧΑΪΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

Τοῦ κ. Ἀγαθ. Φωστηροπούλου

☘ Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

Μαχεμένα. (τὰ) μαχόμενα ζῶα, ἀγελάδες κατὰ τὴν ἄνοιξιν μετὰ τὸ κλείσιμο τοῦ χειμῶνος.

Μειζότερος (ὁ) ἀνώτερος, πρεσβύτερος, πρόκριτος.

Μενύω. εἰδοποιῶ, (μηνύω), μενή, «ἐμέντσεμε».

Μεταγγίζω. μεταγγίζω τὸ γάλαν.

Μετάδοση. ἡ Θεία Κοινωνία.

Μετάνοια. (ἡ) μετάνοια καὶ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ.

Μετροπιάν' ὑποτροπιάζει ἡ ἀσθένεια «Ἐμετροπίασεν ἀτον»

Μέφκουμαι ὑποπτεύομαι (μέμφομαι) «π' εὐτάει μέφκεται».

Μονάζω φιλοξενῶ τὴν νύκτα, «Ἐμόνασαμε τὸ παιδίν».

Μουχτερὸς (ὁ) χοῖρος — ἐκ τοῦ μοχθηρός.

Μωμοέρια (τὰ) ὁμὰς μετημφιεσμένων (ἐκ τοῦ μῶμος προσ. χλεύης).

Νεγκάζω. κουράζω (ἀναγκάζω) μέσ'. νεγκάσκουμαι.

Νεριάσκουμαι. ἀηδιάζω (νηφέσκομαι) «ἐνιεράστα τον».

Νέπαι. κλητ. ὦ παῖ! «νέπαι ποῦ πᾶς»;

Νέσπιλον. (τὸ) ἡ μεσπιλέα, τὸ μούσμουλο.

Νέφια σύνεφα «Ἡ μάναμ' ἀς νέφια» (στιχ.)

Νοῖζω. ἀντιλαμβάνομαι κυρίως διὰ σκύλων «ἐνόϊσεν ἀτο»

Νόμος. (ὁ) ἔθιμον ἢ ἀρχαιοπάτη σημασία. «νόμος 'κ ἔν'».

Νοσσάκα. (ἡ) πουλάδα (νεοσσός)

Νότος. (ὁ) πρωϊνὴ δροσιά. Ρῆμα νοτεύω. «Κάτα δὲ δάκρυ τὸ σὸν νοτίζει βλέφαρον «Εὐριπίδης Ἰφιγέν. Ταυρ.).

Ξιφίν (τὸ) ὁ κυνόδους.

Ξύγαλαν. (τὸ) ὀξύγαλα. Τὸ Τουρκιστὶ γισούρτι.

Ξύω. ξύνω «ξύνω τὰ δώματα» (ἀπὸ τὰ χιόνια).

Ὁδὴ καὶ ὁδός. θέσις «σ' ἐμὶν τὴν ὁδὴν «στὴ θέση μου).

Ὀθεν. ἐπιρ. ὅπου, «Ὄθεν κακᾶ ἔν λεγνόν, ὄς τσακοῦται».

Οἰκουμένη. (ἡ) ὁ κόσμος. «ὅλεν ἡ οἰκουμένη»

Ὀκνῶ. βαρύνομαι παραγ. ὀκνία, ὀκνέυς.

Ὀμμάτια. (τὰ) μάτια. (ὄμματα) ρῆμ. ὀμματιάζω

Ὀμνύω. ὁρκίζομαι (ὀμνύω) «ὄμνυσον».

Ὀνειδίζω. ὑβρίζω, προσβάλλω, οὐσ. ὄνειδος.

Ὀργή. (ἡ) ὀργή. «Ὀργὴ θεοῦ, κατάρα Κυρίου».

Ὀρθώνω. 1) ὀρθώνω «ὄρθωσον ἀτο» 2) διορθώνω «ὄρθωσον τὸ τραπέζ».

Ὁρίζω. ὁρίζω. «Ἐσὺ ὁρίεις με;»

Ὁρμή. (ἡ) φορὰ «Ἔπαρ' ὁρμὴν καὶ τρέξον».

Ὁρμίν (τὸ) νεροσυρμή, ρύαξ, χειμαρος

Ὄρομαν. (τὸ) ὄνειρο, (ὁρῶ, ὅραμα) ρῆμα «ὁραματιάστα».

Ὄρος. (τὸ) ὄρος, «ἐδῶκεν τ' ὄρος φωτίαν». (ἐθορύβησε).

Ὄρσον. ὁρίστε.

Παιδᾶς. (ὁ) ἔφηβος, «ἕνας παιδᾶς».

Παιδεύω. ἀνατρέφω «Παίδευον τὸ παιδίσ'».

Παρακάθ' (τὸ) νυχτέρι, (παρακάθηται).

Πανταχοῦσα (ἡ) Ἐγκύκλιος Μητροπολ. δι' ἔρανον).

Παραθέκω. παραθέτω

Παρεταίρ' (τὸ) ἀνόμοιο ταῖρι

Παρώρας. (ἐπίρ.) παράκαιρα «παρώρας ἐχολάσνεν».

Πέλαος. (ἐπίθ.) μεγάλο «τ' ὄσπιτ' ἄμον πέλαος»

***Πενητ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΤΗΣ

Ἡ Κυριακὴ τῆς 4ης Μαρτίου θὰ μείνῃ ἀλησμόνητη γιὰ τοὺς φιλόξενους κατοίκους τοῦ Λαγκαδᾶ καὶ τῶν περιχώρων του Σχεδὸν ἱστορικὸς σταθμὸς στὰ λαϊκὰ θεατρικὰ χρονικὰ τῆς περιφερείας αὐτῆς καὶ θὰ τὴν συζητοῦνε γιὰ πολὺν καιρό, θὰ τὴν τραγουδήσουν καὶ θὰ τὴν θρυλοποιήσουν.

Φωτεινὰ σημεῖα θὰ προβάλλουν ἡ ἀνάμνηση τῆς μορφῆς τοῦ φλογεροῦ Ποντίου καὶ Προέδρου τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσ)νίκης κ. Κιαγχίδη Χαραλ καὶ τοῦ συμβούλου κ. Μουζενίδη Ἰωάν., ποὺ σὰν ἄριστοι ἡγέτες ὡδήγησαν τὴν ἡρωϊκὴ Φοιτητικὴ Ὁμάδα νὰ παρουσιάση στὴ σκηνὴ τοῦ κινηματογράφου Χριστίνα τοῦ Λαγκαδᾶ μὲ ἀσυνήθιστη γοητευτικὴ τεχνοτροπία τὸ πατριωτικὸ τρίπρακτο δρᾶμα τοῦ φοιτητῆ κ. Ταϊγανίδη Γιάννη, «Ὁ Καπετὰν Φωφώτ'ς κατὰ σκηνοθεσία τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα καὶ καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια τοῦ φοιτητῆ κ. Σωματαρίδη Νίκου.

Μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ ἱκανοποίησης οἱ ἀξιέπαινοι Λαγκαδιῶτες ἔσφιξαν ἐγκάρδια τὰ χέρια τοῦ προέδρου κ. Κιαγχίδη ποὺ ἀνταποκρίθηκε μὲ τὸ παραπάνω στὶς προσδοκίες τους μὲ τὸ Φοιτητικὸ Συγκρότημα, τοὺς ἀξιέπαινους νέους, ποὺ δουλεύουν γιὰ ἕνα ὁλόκληρο λαὸ καὶ γιὰ φιλανθρωπικὸ σκοπό, γιατὶ τὰ ἔσοδα τῆς παράστασης διατέθηκαν ὅλα γιὰ τὸ Φοιτητικὸ Οἰκοτροφεῖο τῆς Εὐξείνου Λέσχης, ὅπου βρίσκουν ἀληθινὴ οἰκογενειακὴ θαλπωρὴ 40 ἐπαρχιῶτες φοιτητές.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ἄλλωστε εἶναι μοναδικὸ στὰ χρονικὰ τῶν Ἑλληνικῶν Σωματειων.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς παράστασης θεωρήθηκε ἀποθεωτική. Ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς Πόντιους ἦταν ἀπερίγραφη.

Κι ἐκεῖνοι οἱ χοροί! Τόσο συνάρπαξαν τοὺς Λαγκαδιῶτες, ποὺ γιὰ χατῆρι τους ξαναχορεύτηκαν τόσες φορὲς στὴ σκηνὴ καὶ στὴν πλατεῖα τῆς πόλης. Οἱ χοροὶ αὐτοὶ εἶναι ἔργο τῶν φοιτητῶν καὶ μόνον αὐτῶν καθὼς ὁ Καπετὰν—Φωφώτ'ς.

Κοντὰ σὲ τέτοιους χορευτὲς κι ἠθοποιοὺς μόνον ἡ ἄφθαστη δυάδα τῆς Ποντιακῆς Μούσας Γῶγος—Χρύσανθος μποροῦσε νὰ σταθῇ κι' ἡ ὁποία πρόσφερε ὅ,τι τῆς ζητήθηκε Ἔργο καὶ παίξιμο καὶ χορικὴ ἐκτέλεση τόσο ἐκτιμήθηκαν ἀπ' τοὺς θεατές, ὥστε κατὰ ἐπιθυμία τους θὰ ξαναζωντανέψουν στὴ Γεραναρού, ὅπου θὰ συγκεντρωθοῦν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν γύρω χωριῶν.

Τὸν Πρόεδρον τῆς Λέσχης μας δικηγόρον κ. Χαράλ Κιαγχίδην καὶ τὸ συγκρότημά μας ἐχαιρέτησε ἐκ μέρους τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων Λαγκαδᾶ ὁ ἐν ἀποστρατεία μοίραρχος συμπατριώτης κ. Ἰωάν Ἀνδρονικίδης, ποὺ μὲ τὰ συγκινητικά του λόγια συγκλόνισε βαθύτατα τὶς καρδιὲς ὅλων μας.

Στὴν προσφώνηση τοῦ κ. Ἀνδρονικίδη ἀπάντησε ὁ Πρόεδρος κ. Κιαγχίδης, ὁ ὁποῖος μὲ ἐξαιρετικὴ γλαφυρότητα ἀφοῦ ἐξέφρασε τὶς εὐχαριστίες του, ἀνέπτυξε ὕστερα τὸν ἱερὸ σκοπὸ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Ἐπικρατείας Ποντιακῶν Σωματείων γιὰ τὰ ὁποῖα μεταξὺ ἄλλων εἶπε: «Πέραν τῶν λαογραφικῶν, μορφωτικῶν, ἠθογραφικῶν καὶ τῶν ἐν γένει ἐθνικοκοινωνικῶν σκοπῶν των, ἀποτελοῦν ἰδιαιτέρως καὶ τὰ ἐθνικὰ τῶν Ποντίων Ναυπηγεῖα εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα μας μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν Μητρόπολιν τούτων τὴν Εὐξεινον Λέσχην Θεσσαλονίκης. Εἰς τὰ Ναυπηγεῖα ταῦτα κατασκευάζονται ἐπιμελῶς τὰ καράβια τῶν νέων Ἀργοναυτῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ἡμέραν τινα θὰ ἐγκατασταθοῦν ἀδελφοὶ γηγενεῖς καὶ πρόσφυγες διὰ νὰ αὐλακώσουν ἐκ νέου τὰ νερὰ τῆς Μαύρης Θαλάσσης, κατευθυνόμενα πρὸς τὴν πολυθρύλητον καὶ ἱστορικὴν τοῦ Πόντου Πρωτεύουσαν, τὴν ἀλησμόνητον Τραπεζοῦντα, εἰς τὰ πενθοῦντα σήμερον κάστρα τῆς ὁποίας θὰ στήσουν τὸν κοντὸν τῆς ἐνδόξου σημαίας τοῦ Ἔθνους καὶ τότε ἀπὸ κοινοῦ ἀγκαλιασμένοι θὰ χορέψουν τὸν πολεμικὸν χορὸν τοῦ θριάμβου, τὴν «Σέρρα». Ἡ λύρα μας, τὰ τραγούδια μας, οἱ χοροί μας καὶ ὅλαι αἱ καλλιτεχνικαὶ τῶν Ποντίων ἐκδηλώσεις, ἀποτελοῦν τοὺς κυλίνδρους ἀναζυμώσεως τῆς ἱερᾶς νοσταλγίας εἰς τὴν ψυχὴν ἑκάστου ἀγωνιῶντος νοσταλγοῦ συμπατριώτου, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναζύμωσιν θὰ παραχθοῦν νέοι σπινθῆρες ἀναφλέξεως διὰ τὴν πραγματοποίησιν ἱερῶν πόθων καὶ ὀνείρων».

Ἡ Εὐξεινος Λέσχη Θεσ)νίκης εὐχαριστεῖ θερμὰ ὅλους ποὺς ἐργάσθηκαν καὶ παραστάθηκαν στὴν ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς προσπαθείας της.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ "ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΟΝΤΙΩΝ Ν. ΕΒΡΟΥ,,

Τὸν περασμένο μῆνα ἐδόθη ὑπὸ τῆς «Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου» εἰς Ἀλεξανδρούπολιν ὁ μεγάλος ἐτήσιος πανηγυρικὸς Ποντιακὸς χορὸς εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν Ἀλεξανδρουπολιτῶν. Ὁ χορὸς ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ διήρκεσεν μέχρι πρωΐας.

Ὡς λυράρης ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἄριστος τοιοῦτος κ. Λάμπρος Τιλκερίδης ἐκ Δράμας. Ἐχορεύθησαν οἱ χοροί, ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς Πυρρίχιος, ἡ «Ξανθὴ Κόρη», ὁ «Συρτὸς τὰ Λάχανα», ἡ «Τρυγόνα», τὸ «Κότς», τὸ «Διπάτ'» καὶ ἄλλοι. Ἐπίσης ἐχορεύθησαν ὁ Καλαματιανὸς καὶ Κρητικὸς χορὸς πρὸς τιμὴν τῶν Ἀξιωματικῶν ἐκ Παλαιᾶς Ἑλλάδος καὶ Κρήτης οἵτινες ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των τὸν χορὸν τῆς «Ἑνώσεως τῶν Ποντίων».

Κατὰ τὰ διαλείμματα ὁ ἐνθουσιώδης Πρόεδρος τῶν Ποντίων Ν. Ἔβρου κ. Κων)τίνος Χριστοφορίδης ἀπὸ μικροφώνου ἀπήγγειλε ποιήματα καὶ λογίδρια μεστὰ ἐθνικοῦ ποντιακοῦ περιεχομένου. Ἡ πόλις τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως ἴσως διὰ πρώτην φορὰν ἔτυχε τοιούτων ἐκδηλώσεων μὲ χαρακτῆρα παλλαϊκὸν καὶ ἐνθουσιώδη εἰς χορευτικὰς συγκεντρώσεις. Οἱ Πόντιοι ἐν τῇ μεγίστῃ προσπαθείᾳ των νὰ διατηρήσουν τὰ πάτρια ἤθη καὶ ἔθιμά των. δὲν ἐφείσθησαν κόπων καὶ δαπανῶν διὰ νὰ παρουσιάσουν τὸν ἄριστον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἑλληνοπρεπῆ χορόν των.

Τὸν χορὸν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των πλὴν τῶν Ποντίων καὶ οἱ κ.κ. Πάρλας, συνταγματάρχης μετὰ τῆς κυρίας του καὶ πλεῖστοι ἀξιωματικοὶ μετὰ τῶν κυριῶν των, Τζαβάρας, λιμενάρχης μετὰ τῆς κυρίας του, Κούγκουλος νομομηχανικός, Ἰ. Οὐζουνόπουλος, πρόεδρος Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου μετὰ τῆς κυρίας του, Π. Κλῆς, βουλευτὴς Ἔβρου, Στ. Κουκουράβας, ἐφοριακὸς μετὰ τῆς κυρίας του, Καλαμπόκας, ἰατρὸς μετὰ τῆς κυρίας του, Συρόπουλος, διευθυντὴς Ἀγροτραπέζης μετὰ τῆς κυρίας του, Χριστοδούλου, ἔμπορος μετὰ τῆς κυρίας του, οἱ κ.κ. Κεσκινίδης καὶ Δερμεντζόγλου καθηγηταί, Μπαρμπόπουλος, ἰατρὸς μετὰ τῆς κυρίας του. Οὐρελίδης, ταμειακὸς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι.

Ὁ ἄριστος λυράρης, πρὸς τιμὴν τῶν φιλοξενουμένων φιλοποντίων, ἔπαιξεν καὶ ἀπέδωσε θαυμάσια καὶ τοὺς χοροὺς βάλς καὶ ταγκὸ μὲ τὴν ποντιακὴ λύρα του.

Ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Ἀκριτικοῦ τούτου Ποντιακοῦ Σωματείου, τῆς «Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου» ἐδόθη τὴν 24ην Φεβρουαρίου εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ κινηματοθεάτρου «Ἑλληνίς» πανηγυρικὴ ποντιακὴ θεατρικὴ παράστασις μὲ τὸ ἔργον τοῦ Ποντίου συγγραφέως ἰατροῦ κ. Φ. Κτενίδου, ὁ «Χωρέτες», ἥτις ἐστέφθη ὑπὸ ἀπολύτου ἐπιτυχίας. Τὸ ἔργον ἑρμήνευσε θαυμάσια ὁ Καλλιτεχνικὸς Ὅμιλος τῶν «Κομνηνῶν» Δράμας.

Ἀξίζουν θερμότατα συγχαρητήρια πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Ν. Ἔβρου καὶ εἰς τὸν ἀκούραστον καὶ ἐνθουσιώδη Πρόεδρόν της.

ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΟΝΤΙΩΝ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ

ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ (τοῦ ἀντ)τοῦ μας)

Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Συθεστιατορίου Ὀλύμπιον ὁ νεοαναδιοργανωθεὶς «Σύλλογος Ποντίων Γιαννιτσῶν», διωργάνωσε μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν, συνεστίασιν τῶν μελῶν του. Κατ' αὐτὴν ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις σχετικῶς μὲ τοὺς νέους τομεῖς δράσεως καὶ προσανατολισμοὺς τοῦ Συλλόγου.

Εἰς τὴν συνεστίασιν παρευρέθησαν ἀρκετὰ ἐπίλεκτα μέλη τῆς Ποντιακῆς Κοινωνίας Γιαννιτσῶν καὶ ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις ἐποικοδομητικαί, διὰ τὴν μελλοντικὴν δρᾶσιν τοῦ Συλλόγου

Τὴν συζήτησιν ἤνοιξεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, δικηγόρος κ Μαυρόπουλος ὁ ὁποῖος δι' ἐμπνευσμένου λόγου ἐκ τῶν Ποντιακῶν παραδόσεων καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν Ποντίων ἀνὰ τοὺς αἰῶνας, ἐδικαιολόγησε τὴν ἀνάγκην τῆς συσπειρώσεως ὅλων τῶν Ποντίων τῆς πόλεως καὶ Ἐπαρχίας Γιαννιτσῶν εἰς τὸν Σύλλογον διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναπτύξῃ δραστηριότητα ἀνάλογον τῶν προγόνων, εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς. Ηὐχαρίστησε κατόπιν τοὺς παρευρεθέντας καὶ ἐγείρων πρόποσιν ηὐχήθη ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ Συλλόγου.

Κατόπιν ὡμίλησεν ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Θ. Θεοδωρίδης, ὁ ἀκούραστος αὐτὸς ἐργάτης τοῦ πνεύματος καὶ τῆς προόδου, ποὺ ἀνεφέρθη κυρίως εἰς τὸ θέμα τῆς ἀποκτήσεως στέγης, δηλαδὴ Λέσχης Ποντίων κατ' ἀρχάς, καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ φροντίση ὁ Σύλλογος διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἰδιοκτήτου οἰκήματος, νὰ στεγάση τὸν Σύλλογον. Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα ὡμίλησε καὶ ὁ κ. Κ. Ἐλευθεριάδης, ὁ ὁποῖος ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἐξευρέσεως πόρων διὰ τῆς προαιρετικῆς εἰσφορᾶς τῶν οἰκονομικῶς ἀνεξαρτήτων Ποντίων συμπολιτῶν.

Ἐν συνεχείᾳ τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ κ. Ἰ. Ἰγνατιάδης τέως Δήμαρχος Γιαννιτσῶν, ὁ ὁποῖος ἀνεφέρθη εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν δραστηριότητα τῶν Ποντίων διὰ μέσου τῶν αἰώνων, οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν πιστοί στὶς παραδόσεις των καὶ τὰ ἰδανικά των καὶ δὲν λύγισαν ἐμπρὸς εἰς τὴν βία καὶ εἰς τὰς στερήσεις.

Οἱ κ.κ. Χρ. Δημητριάδης, Μ. Ψωμιάδης, Μιλ. Κούσης, ἐκ τῶν ἱδρυτικῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, ἀνεφέρθησαν εἰς τὸν τρόπον τῆς δράσεως καὶ τὴν διοργάνωσιν τῶν διαφόρων τμημάτων, ἤτοι καλλιτεχνικοῦ, χορευτικοῦ, διαλέξεων, ἐκδρομῶν κ.λ.π.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ Ποντιακὸν Θέατρον στὴν Ἑλλάδα, ἔκανε τὴν ἀρχὴν τῆς ἐμφανίσεώς του ἀπὸ τὰ Γιαννιτσά καὶ αὐτὸ εἶναι καύχημα, ἀλλὰ καὶ ὑποθήκη σὲ μᾶς τοὺς νεώτερους διὰ ὁλοκληρωτικὴν δρᾶσιν, εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς. Ἤδη ὑφίσταται τμῆμα καλλιτεχνικὸν ὡς καὶ χορευτικὸν καὶ τὸ μὲν καλλιτεχνικὸν (θεατρικὸν) ἔδωσε κατὰ καιροὺς παραστάσεις εἰς τὴν πόλιν μας, τὴν Κρύα Βρύση, τὴν Ἀριδαία, τὴν Νάουσα, τὴν Κατερίνη μὲ μεγάλη ἐπιτυχία, τὸ δὲ χορευτικὸν λαμβάνει τακτικὰ μέρος εἰς τὰς διαφόρους ἐκδηλώσεις ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πόλεως καὶ ἔγινε γνωστὸ εἰς τὸ Πανελλήνιον διότι ἔλαβεν ἔπαινον εἰς διαγωνισμὸ στὸ Στάδιο τῶν Ἀθηνῶν μεταξὺ ἐρασιτεχνικῶν συγκροτημάτων.

Αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἐν περιλήψει ἡ δρᾶσις τοῦ μέχρι τοῦδε ὑφισταμένου Συλλόγου, ὁ ὁποῖος χωρὶς μεγάλην συμπαράστασιν καὶ ὑλικὴν ἢ ἠθικὴν ἐνίσχυσιν κατώρθωσεν νὰ ἐπιτελέση τόσα πολλὰ πράγματα. Καὶ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν δρᾶσιν ὑπόσχεται νὰ πολλαπλασιάση ἡ σημερινὴ Διοίκησις, μὲ τὴν συμπαράστασιν ὅλων τῶν Ποντίων, στοὺς ὁποίους κάνει ἔκκλησιν νὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις της.

Οἱ παραστάντες μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις ὑπεσχέθησαν τὴν ἐνίσχυσίν των καὶ ὁ καθεὶς μὲ τὸν τρόπον του καὶ τὴν δυνατότητά του ὑπεσχέθη νὰ ἀγωνισθῇ διὰ τὸ γενικὸ καλό.

Σημειώνομε ὅτι μεταξὺ τῶν παρασιάντων ἐκτὸς τῶν ἄνω ἀναφερθέντων παρευρέθησαν καὶ οἱ κ.κ. Γ. Σαββίδης ἐκ τῶν ἐνθέρμων ἀγωνιστῶν, ὁ δικαστικὸς κλητὴρ κ. Φιλ. Καλτσίδης μετὰ τῆς κυρίας του, ὁ κτηνίατρος κ. Ἰ. Βασιλειάδης, ὁ κ. Ν. Γυριχίδης, ὁ κ. Ἀπ. Ἠλιόπουλος, ὁ κ. Μανιάδης μετὰ τῆς μνηστῆς ταυ Ἑλένης Ψωμιάδου, ἡ δις Ἰγνατιάδου, ὁ κ Π. Λαζαρίδης, ὁ κ Α. Χρυσίδης μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τῆς γυναικαδέλφης του Ἐλευθερίας, ὁ κ. Ζ. Γρηγοριάδης, ὁ κ. Π. Διαμαντίδης μετὰ τῆς συζύγου του, ὁ κ. Ἰ. Χριστοφορίδης μετὰ τῆς συζύγου του, ἡ δις Ταϊγανίδου, πολλὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου κ.λ.π.

Ἡ σύνθεσις τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου Ποντίων Γιαννιτσῶν ἐπιτρέπει πᾶσαν εὐοιωνον πρόβλεψιν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν τεθέντων μεγάλων σκοπῶν. Τοῦτο ἀπαρτίζουν οἱ κάτωθι:

1) Μαυρόπουλος Βασ. Πρόεδρος, 2) Μαυροκεφαλίδης Γ. Ἀντιπρόεδρος, 3) Τομπαζίδης Ἰ. Γεν. Γραμματεύς, 4) Χαραλαμπίδης Π. Ταμίας, 5) Ἠλιόπουλος Α. Ἔφορος Καλλιτεχνικοῦ, 6) Ἀντωνιάδης Γ. Ἔφορος Ποδοσφαίρου, 7) Ταϊγανίδης Α. Ἔφορος Ἐκδρομῶν, 8) Καλοΐδης Χρ. Ἔφορος Ἀθλοπαιδιῶν, Πετρίδης Π. Ἔφορος Ὑλικοῦ, 10) Τομπαζίδης Ἀλ., 11) Μούτας Ἰ. καὶ 12) Μωϋσιάδης Β. Σύμβουλοι.

Ἡ Ἐφημερίς μας ἐκφράζουσα τὰ θερμά της συγχαρητήρια πρὸς τὸ νεοεκλεγὲν Διοικητικὸν Συμβούλιον εὔχεται ἐκ βάθους ὅπως ἐπιτύχῃ πάντα τεθέντα σκοπὸν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ Ποντιακοῦ ὀνόματος.

"ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ,,

Ἀπὸ τὰ παναρχαια χρόνια ἡ ξενητειὰ ἀποτελοῦσε γιὰ τοὺς Ποντίους βίωμα τῆς ψυχῆς τους. Ἦταν ἕνα προνόμιο δυσμενές, ὅμως καὶ εὐμενὲς κάποτε, ἦταν ἐπιταγὴ τῆς μοίρας, ἦταν ἀνάγκη τῆς ζωῆς.

Μὰ καὶ σήμερα οἱ Πόντιοι ξενητεύονται. Ἀξίζει νὰ μνημονεύσωμε τοὺς Ποντίους ποὺ ζοῦν στὴ Γερμανία καὶ συγκεκριμένα στὴ πόλη SCHWABISCH - GMUND, στὴν περιφέρεια τῆς Στουτγκάρδης, ὅπου ἀπὸ τὸ 1959 ἵδρυσαν Ἑλληνικὸ Σύλλογο. Στὸν Σύλλογο αὐτὸν παίζει ἀποφασιστικὸ ρόλο τὸ Ποντιακὸ στοιχεῖο

Ἱδρυτὴς καὶ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου εἶναι ὁ θερμὸς πατριώτης, Πόντιος τὴν καταγωγήν, ἔνθερμος ὑποστηρικτὴς κάθε Ποντιακῆς λαογραφικῆς ἐκδηλώσεως, εἶναι τὸ ἄξιο τέκνο τοῦ Πόντου, ὁ Φώτιος Τριανταφυλλίδης.

Ὁ φλογερὸς αὐτὸς Πόντιος λαμπρὸς φορέας τῆς Ποντιακῆς ἰδέας κατάγεται ἀπὸ τὸ χωριὸ «Ἰσολόσενα» τοῦ Πόντου. Ὕστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια τῆς ζωῆς του στὴ Ρωσσία, τὸ 1939 ἦρθε στὴν Ἑλλάδα, γιὰ νὰ ξενητευτῇ ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια στὴ Γερμανία.

Ὁ Φώτιος Τριανταφυλλίδης εἶναι γιὰ τοὺς ξενητεμένους Ποντίους, μὰ καὶ γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας τοῦ SCHWABISCH GMUND, ἕνας φωτεινὸς ἡγέτης καὶ λαμπρὸς ἰδεολόγος τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ποντιακῶν ἰδιεωδῶν καὶ ἰδανικῶν. Κάτοχος τριῶν γλωσσῶν, τῆς Ἰταλικῆς, Ρωσσικῆς καὶ Γερμανικῆς, προσφέρει μὲ προθυμίαν καὶ ὡς ἄτομο καὶ ὡς Πρόεδρος ὁλόκληρον τὸν ἑαυτό του ἀνιδιοτελῶς στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συμπατριωτῶν μας.

Συγχαίρομε τὸν ἐκλεκτό μας συμπατριώτη καὶ τοῦ εὐχόμαστε νέες ἐπιτυχίες, νέα ἐπιτεύγματα καὶ ἰδιαίτερα στὴν ὑπόθεση τῆς συνεχίσεως τῶν Ποντιακῶν παραδόσεων, στὴν διατήρηση τῶν Ποντιακῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ τραγουδιῶν.

ΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΤΑΤΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Ἰδιαιτέραν χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν ἐδοκίμασεν ὁ Ποντιακὸς κόσμος τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ Στρατοδικείου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ὁποίαν, ἀπηλλάγη πάσης κατηγορίας ὁ ἐξαίρετος ποδοσφαιριστὴς τοῦ συμπαθοῦς Ἀπόλλωνος Καλαμαριᾶς Παναγ. Κυπριανίδης. Ὡς γνωστὸν ὁ Κυπριανίδης κατηγορηθεὶς ἐπὶ λιποταξία κατεδικάσθη πρωτοδίκως ἀπὸ τὸ Στρατοδικεῖον Ἀθηνῶν εἰς διετῆ φυλάκισιν, γιατὶ πῆγε καὶ ἔπαιξε μὲ τὴν Ἐθνικὴ Νέων στὸ ἐξωτερικὸν ὅπου ἐθριάμβευσεν, ἐχάρισε τὴν νίκην στὴν Ἐθνικὴ καὶ ἐδόξασε τὰ Ἑλληνικὰ χρώματα.

Ξεσηκώθηκαν τότε ὅλες οἱ Ἀθλητικὲς Ὀργανώσεις καὶ τὰ Ἀθλητικὰ Σωματεῖα καὶ διεμαρτυρήθησαν, ὄχι βέβαια ἐναντίον τοῦ Στρατοδικείου, τὸ ὁποῖον σύμφωνα μὲ τοὺς κειμένους Νόμους καὶ διατάξεις ἔκαμε τὸ ὑπηρεσιακόν του καθῆκον, ἀλλὰ διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν νοοτροπίαν τῶν ἰθυνόντων, διὰ τὴν ὀλιγωρίαν καὶ ἀμέλειαν τῶν Ἀθλητικῶν ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐφρόντισαν νὰ τακτοποιήσουν τὰ ζητήματα καὶ ὅλα τὰ δικαιολογητικὰ διὰ τοὺς εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἀναχωροῦντας ποδοσφαιριστὰς καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὰς ἁρμοδίας Στρατιωτικὰς Ἀρχὰς ἢ τὴν μονάδα ὅπου ὑπηρετοῦσεν ὁ Κυπριανίδης νὰ δοθῇ ἡ σχετικὴ ἄδεια καὶ ἡ ἀπουσία του νὰ εἶναι νόμιμος.

Καὶ ἐρωτᾶται εἰς τί ἔφταιγεν ὁ καλὸς αὐτὸς ποδοσφαιριστής, ὁ χαρίσας τὴν νίκην εἰς τὴν Ἐθνικὴ μας ὁμάδα, νὰ ταλαιπωρῆται αὐτὸς ὁ ἴδιος, οἱ γονεῖς του, τὸ Σωματεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει καὶ οἱ φίλαθλοι; Ἀλλά, ἴσως εἶναι τῆς μοίρας τοῦ Ἀπόλλωνος νὰ δοκιμάζῃ ἐνίοτε πικρίες, πότε μὲν νὰ τιμωρῆται καὶ νὰ χάνη πολυτίμους βαθμούς, γιατὶ κάποιος ἀνεύθυνος καὶ τελείως ἄγνωστος πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, βλέποντας τὴν ἀδικία θέλησε νὰ χειροδικήση ἐναντίον τοῦ διαιτητοῦ καὶ ἄλλοτε ἄλλος θεατὴς ἐκ τῶν κερκίδων νὰ ρίψη φιάλην ἢ πέτρες ἐντὸς τοῦ χώρου τοῦ γηπέδου καὶ νὰ ἐγκαταλείψη ὁ διαιτητὴς τὸ γήπεδον εἰς βάρος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἄλλοτε ἀπὸ κάτι δῆθεν ὄφ - σάϊτ νὰ σφαγιάζεται ὁ Ἀπόλλων. Καὶ μόλις βλέπουν τὴν ἄνοδον τοῦ Ἀπόλλωνος προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν σταματήσουν. Ἂς εἶναι ὅμως, ὁ Ἀπόλλων καὶ οἱ παῖκται του προέρχονται ἀπὸ ράτσαν Ἀκριτῶν. Ἀκρῖται ἐκεῖ στὸν Πόντο—Ἀκρῖται καὶ ἐδῶ στὴν ἐλεύθερη Πατρίδα καὶ δὲν τοὺς φοβίζει τίποτε. Εἶναι ἕτοιμοι νὰ παλαίψουν ἀκόμα καὶ σὲ χάλκινο ἅλωνι. Ὁπωσδήποτε κάποτε θὰ ξανακατακτήσουν τὸ πρωτάθλημα. Εἴμεθα βέβαιοι.

Κατὰ τὴν δίκην, τὴν ὑπεράσπισιν ἀνέλαβεν ὁ ἐξαίρετος δικηγόρος τῆς πόλεώς μας Κώστας Χορομίδης ὅστις τυγχάνει μέλος τοῦ Διοικ. Συμβουλίου καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Εὐξείνου Λέσχης Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Χορομίδης γνώστης τῶν Ἀθλητικῶν πραγμάτων καὶ μὲ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν γλαφυρότητα ἀνέπτυξεν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὸ ὅλον θέμα καὶ ἀπηλλάγη ὁ Κυπριανίδης.

Στὸν φίλο Χορομίδη στέλνουμε διπλᾶ συγχαρητήρια. Τὰ πρῶτα γιατὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα στὴν ἀθώωση τοῦ Κυπριανίδη καὶ τὰ δεύτερα τὰ πιὸ πολλὰ ἀνακατεμμένα μὲ πολύχρωμα καὶ μυρωμένα λουλούδια γιὰ τὸν καινούργιο δρόμο ποὺ πῆρε τώρα μὲ τὸν ἀραβῶνα του.

Γρ. Σαβ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Ἡ Ἕνωσις Ποντίων Φοιτητῶν αἰσθάνεται βαθύτατα τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως καὶ δημοσία εὐχαριστήση θερμῶς τὸν ἀξιότιμον κ. Ἀλέξανδρον Μπαλτατζῆν, Ἀγροτικὸν ἡγέτην, διὰ τὴν εὐγενῆ προσφοράν του ἐκ δρχ. 1000 πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ταμείου της.

Ἡ ἀνωτέρω προσφορὰ ἰδιαιτέρως συνεκίνησε τὴν Ποντιακὴν Φοιτητικὴν νεολαίαν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ)νίκης, καὶ ἀντικατοπτρίζει τὰ ἄγνὰ ποντιακὰ αἰσθήματα τοῦ ἐξόχου πολιτικοῦ ἀνδρός.

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟΝ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟ ΠΟΝΤΙΟ

(*Συνέχεια ἐκ τῆς 1ης σελίδος*)

λος μας στοὺς ἄλλους.

— Ἰστὲ βερντιγιμίζ ἐφέντηλερ μπουνλάρ, ἀλντηγημὶζ χαϊβανλαρίντα γκιορντηνίζ!.

(Ἔ λοιπόν, οἱ κύριοι ποὺ δώσαμε εἶναι αὐτοί, καὶ τὰ ζῶα ποὺ πήραμε τὰ εἴδατε κι' ἐκεῖνα!)'

Τὰ λόγια αὐτὰ ἐκφράζουν σχεδὸν τοῦ συνόλου τὰ αἰσθήματα.

Σὲ ἄλλη παρέα, ἕνας ἄλλος Τοῦρκος, ἀπὸ τὴν Ὅλασα εἶπε:

— Ἄτ γερινέ ἐσὲκ πιλὲ μπαγλάματκ!... (στὴ θέση τοῦ ἀλόγου δὲν δέσαμε οὔτε γάϊδαρο!).

Καὶ ἕνας τρίτος, Τραπεζούντιος αὐτὸς ἐξέφρασε τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ ἄλλα λόγια.

— Ἀλτὴν βερντὴκ, τὰς ἀλντὴκ! (χρυσὸ δώσαμε, πέτρες πήραμε!)

Ὅλα αὐτὰ μᾶς ἤρθαν στὸ νοῦ ὅταν πήγαμε στὴν Κρώμνη καὶ τὸ εἴδαμε «ἐκπεφρασμένα» δι' ἔργων!

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΡΩΜΝΗΝ

Ἡ ἐκκίνησις γιὰ τὴν Κρώμνη γίνεται τὸ πρωῒ τῆς Τρίτης 8 Αὐγούστου, πάλι μὲ τὸ αὐτοκίνητο τοῦ καλοῦ φίλου κ. Εὐμορφοπούλου, καὶ εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μόλις βγαίνομε ἀπὸ τὴν πόλη συναντοῦμε ἀλλαγὲς ποὺ ἔχουν γίνει τὸν τελευταῖ